

VZDĚLÁVACÍ OBLAST: JAZYK A JAZYKOVÁ KOMUNIKACE

Vzdělávací oblast je v 1. – 3. ročníku realizována prostřednictvím vyučovacího předmětu český jazyk a také prostřednictvím vyučovacího předmětu anglický jazyk a španělský jazyk (2. a 3. ročníku).

Český jazyk

A) Výchovně vzdělávací cíle:

- rozumět spisovné řeči mluvené, čtené i psané
- vyjadřovat srozumitelně, zejména mluvenou řečí, myšlenky, psanou formou se vyjadřovat jen v jednoduchých větách
- číst správně a s porozuměním texty přiměřené délkou i obsahem
- znát příklady literárních děl vhodných pro daný věk včetně ilustrací
- číst s porozuměním jednoduché naučné texty, pokusit se vyjádřit jejich myšlenky
- vnímat krásu a bohatost mateřského jazyka
- při výuce českému jazyku je třeba stále pamatovat na to, že se v tomto období vytváří vztah žáků k literatuře a jejich zájem o četbu, tedy že začíná výchova budoucích čtenářů
- svou schopnost vyjadřovat se umět uplatnit i v prvouce, matematice i dalších vyučovacích předmětech

B) Charakteristika předmětu

Předmět se vyučuje v každém ročníku a má časovou dotaci 8 hodin týdně (1. třída) a 7 hodin týdně (2. a 3. třída). Výuka probíhá většinou v kmenových třídách. Výjimečně pracujeme v terénu, zejména při komunikační a slohové výchově.

Cíle výuky českého jazyka jsou naplňovány:

- A) komunikační a slohovou výchovou;
- B) čtením a literární výchovou;
- C) psaním;
- D) jazykovou výchovou.

Komunikace v českém jazyce se může vhodně rozvíjet i prostřednictvím *dramatické výchovy*.

V komunikační výchově se žáci učí vnímat a chápat různá jazyková sdělení (mluvená i psaná), mluvit a rozhodovat se na základě vnímaných pokynů a přečteného textu. Žáci se učí výstižně formulovat a sdělovat své myšlenky, prožitky a pocity, učí se rozumět různým typům textů, jež se vztahují k nejrůznějším situacím ve škole i mimo ni.

Komunikační dovednosti žáků jsou vytvářeny nejen ve všech složkách českého jazyka, ale ve všech vyučovacích předmětech. Jednotlivé vyučovací předměty musí poskytovat dostatek prostoru k vyjadřování myšlenek a postřehů žáků k tomu, co se učí a co pozorují. Slovní zásoba je rozšiřována zejména využitím učiva prvouky, četby a vlastních zážitků. V tomto období je kladen důraz zejména na ústní vyjadřování žáků. Samostatná písemná forma vyjadřování je uplatňována od 3. ročníku. Při prvním písemném vyjadřování se požaduje používat krátké jednoduché věty o tom, co žáci prožili, nebo co dobře znají.

Pro rozvoj vyjadřovacích schopností v prvním vzdělávacím období využíváme:

- vyprávění (o obrázku, vlastních zážitcích, přečteném textu, podle obrázkové osnovy)
- rozhovory žáků k určitému tématu
- formulace otázek a odpovědí k danému tématu
- možnosti svobodného výběru způsobu vyjádření myšlenek (v čítankách 2. a 3. r. jsou připraveny náměty, které žáky vždy zaujmou), využívá se mezipředmětových vztahů
- jednoduchých popisů z písanek, hlavně z prvoučného učiva, k psaní podobných textů

Komunikační výchova tedy obsahuje činnosti:

- a) receptivní, tj. čtení a naslouchání;
- b) produktivní (tvořivé činnosti), tj. mluvený a písemný projev žáka.

Při výuce čtení v tomto období se snažíme naučit všechny žáky, i průměrně nadané, číst přiměřeně náročné, umělecké i naučné texty jasně, zřetelně a s porozuměním. Při čtení textů se obohacuje slovní zásoba žáků a rozvíjí se i jejich ústní vyjadřování. Při práci s texty se spojuje výcvik čtení s rozvojem vyjadřování, se vzděláváním v různých oborech i s výchovou žáků. Čtení se využívá v prvouce při poznávání přírody i života lidí a světa. Při prožívání literárních ukázek a čtení prvních knížek poznávají žáci život dětí i dospělých, učí se chápat a hodnotit jejich životní příběhy, činy, charaktery a lidské vztahy. Tím rozšiřují svoji životní zkušenost, obohacují svůj citový život. Dobrá četba zušlechťuje city, ovlivňuje duševní život dětí a povzbuzuje jejich vůli.

Žáci se při vyučování čtení učí esteticky prožívat a chápat přiměřené texty, později je výrazně číst, předčítat, přednášet, vyprávět, někdy i ilustrovat, něco podle popisu vyrobit, jindy text drammatizovat. Při čtení, poslechu a recitaci se zjemňuje smyslové vnímání žáků, např. sluch pro zvukovou stránku jazyka, bystří se pozorování, rozvíjí se představivost a fantazie, cvičí se paměť žáků, rozvíjí se pojmové i obrazné myšlení, ústní vyjadřování.

V čítankách určených k činnostnímu učení čtení je věnována dostatečná pozornost volbě příjemných textů, délkou i obsahem přiměřených mladšímu školnímu věku. Také mezipředmětovým vztahům a volbě témat pro samostatnou práci žáků je zde věnována pozornost.

V literární výchově seznamujeme žáky s literární tvorbou vhodnou pro mladší školní věk včetně ilustrací.

Při výuce psaní v tomto období získají žáci správné psací dovednosti, základy čitelného, přiměřeně hbitého a úhledného rukopisu. Píší slova a texty vhodného a žákům přiměřeného obsahu, který vyjadřuje zkušenosti žáků nebo poznatky získané v jiných vyučovacích předmětech. Písanky připravené pro toto období se zaměřují na psaní s porozuměním.

V jazykové výchově v 1. období základního vzdělávání se žáci učí prostě a jasně vyjadřovat spisovným jazykem, s využitím slovní zásoby odpovídající jejich věku a zároveň poznávají elementární základy mluvnické stavby jazyka a osvojují si základní pravopisné jevy. Dbá se na rozvoj jejich slovní zásoby a postupně se vytváří návyky správné spisovné výslovnosti.

Jazykové vyučování má velký význam pro rozvoj myšlení žáků, neboť se při něm učí jazykové a pravopisné jevy pozorovat, srovnávat, třídit i zobecňovat. Nejprve se seznamují s konkrétními jazykovými jevy, pozorují je, hovoří o nich. Tak dochází k mnoha elementárním zobecněním a procvičování poznanych jazykových a pravopisných jevů. Pozornost je věnována výcviku v pravopise lexikálním.

Ústní i písemné vyjadřování se při činnostní výuce rozvíjí pokud možno v souvislosti s poznáváním skutečností, které děti obklopují. Žáci zpočátku při samostatném vyjadřování

reagují na otázky a pokyny učitele, později vytvářejí krátké souvislé projevy na témata blízká jejich zájmům a zkušenostem.

V hodinách českého jazyka tohoto období nejsou ostré hranice mezi učivem mluvnice, slohového výcviku, literární výchovy a psaní. Je potřeba si uvědomovat vzájemnou prostupnost a propojenost těchto složek českého jazyka. Je-li k tomu vhodná příležitost, lze složky českého jazyka zpestřit *dramatickou výchovou*.

Dramatická výchova rozvíjí tvořivost dětí a přispívá k obohacení jejich slovní zásoby. S její pomocí učíme žáky volně, beze strachu, svými slovy vyjadřovat myšlenky a názory nejen v českém jazyce. Pomocí dramatické výchovy se žáci učí slušnosti, vzájemnému respektování i tvořivému řešení praktických situací. Přitom se učí též cítit s druhými, vzájemně si pomáhat. Uplatňujeme tak snadno ve výuce prvky etické výchovy.

Dramatická výchova v 1. období základního vzdělávání

Pomocí dramatické výchovy:

- rozvíjíme u dětí jejich tvořivost
- učíme je volně bez strachu, svými slovy vyjadřovat myšlenky a názory nejen v českém jazyce a literatuře, ale i v dalších vyučovacích předmětech
- rozvíjíme a obohacujeme slovní zásobu žáků
- učíme žáky tvořivě řešit praktické problémy
- vedeme žáky k slušnosti a respektování spolužáků, rodičů i ostatních dospělých v jejich okolí
- žáci mohou prožívat různé situace, naučit se cítit s druhými a pomáhat si navzájem

S vyučováním českého jazyka v 1. -3. ročníku jsou bezprostředně spojeny počátky prvoučného vyučování. Zkušenosti žáků získané pozorováním okolní přírody a života lidí se prohlubují čtením uměleckých textů. Myšlení a řeč žáků se přitom rozvíjí v souladu s rozvojem fantazie, citů, vůle a smyslu pro krásu.

C) Výchovné a vzdělávací strategie vyučovacího předmětu

Kompetence k učení:

- *Žáci:*
- jsou přiváděni k potřebě celoživotního učení.
- jsou motivováni rozličnými formami a metodami práce (např. čtenářské dílny apod.).

Kompetence k řešení problémů:

Žáci:

- při práci s vhodnými texty a úlohami jsou vedeni k vyhledávání a třídění informací, uvádění věcí do souvislostí a kritickému posuzování výsledků.
- jsou vedeni k tomu, aby své předpoklady posuzovali v reálném kontextu.
- Žáci mají možnost prezentovat své myšlenky a názory při debatách, při skupinovém vyučování, apd.

Kompetence komunikativní:

Žáci:

- V komunikaci je rozvíjena dovednost přesného a zřetelného vyjadřování, důraz je kladen na vhodnou argumentaci.
- Ve výuce jsou používány různé typy textů a literárních žánrů.
- Pozornost je věnována jejich správné interpretaci a čtení s porozuměním.
- Komunikativní dovednosti jsou rozvíjeny různými metodami (např. technika volného psaní, dramatizace textu apod.).

Kompetence sociální a personální:

- Do výuky je zařazována spolupráce ve skupině, partnerské vyučování, debaty na hledání vzájemné shody a pochopení rozdílných přístupů v práci druhých.
- Žáci jsou vedeni k vzájemnému zklidnění, k respektování soustředěné práce.
- Zapojují se do vedení skupiny, reflektují vlastní a společnou práci ve skupině.

Kompetence občanské:

- Přípravuje žáky, aby se projevovali jako svébytné, svobodné a zodpovědné osobnosti, uplatňovali svá práva a plnili své povinnosti; vést je k toleranci a ohleduplnosti k jiným lidem, jejich kulturám a duchovním hodnotám, učit je žít společně s ostatními lidmi.

Kompetence pracovní:

- Pomáhá žákům poznávat a rozvíjet vlastní schopnosti v souladu s reálnými možnostmi a uplatňovat je spolu s osvojenými vědomostmi a dovednostmi při rozhodování o vlastní životní a profesní orientaci.

D) Obsah učiva v jednotlivých ročnících

1. ročník

Komunikační a slohová výchova

Čtení a naslouchání

- praktické čtení
- technika čtení (pozorné čtení)
- věcné naslouchání (pozorné)
- dějová posloupnost

Mluvený projev

- komunikační žánry (pozdrav, oslovení, omluva, prosba)

Písemný projev

- základní hygienické návyky
- *technika psaní*

Jazyková výchova

Zvuková stránka jazyka

- sluchové rozlišení hlásek, délky samohlásek
- výslovnost samohlásek, souhlásek a souhláskových skupin

Literární výchova

Poslech literárních textů

Zážitkové čtení a naslouchání

Základní literární pojmy

- báseň, pohádka, vyprávění, rozpočítadlo, říkanka, hádanka, kniha

Tvořivé činnosti s literárním textem

- Dramatizace
- vlastní výtvarný doprovod

2. ročník

Komunikační a slohová výchova

Čtení a naslouchání

- technika čtení (pozorné a plynulé čtení)
- věcné naslouchání (aktivní - reakce otázkami)

Mluvený projev

- komunikační žánry (popis obrázku)
- dějová posloupnost

Písemný projev

- žánry písemného projevu (popis)
- kontrola napsaného textu

Jazyková výchova

Význam slov a tvarosloví

- slova jednoznačná a víceznačná
- slova opačného významu
- druhy vět podle postoje mluvčího
- stavba slova
- slovní druhy (podstatná jména, slovesa)

Pravopis

- tvrdé a měkké souhlásky
- dě, tě, ně, bě, pě, vě, mě
- ú/ů
- velká písmena

Literární výchova

Poslech literárních textů

Zážitkové čtení a naslouchání

Základní literární pojmy

- próza a poezie, pohádka
- spisovatel, básník, čtenář, ilustrátor
-

Tvořivé činnosti s literárním textem

- přednes literárních textů
- volná reprodukce přečteného textu
- dramatizace
- vlastní výtvarný doprovod

3. ročník

Komunikační a slohová výchova

Čtení a naslouchání

- praktické a věcné čtení
- čtení jako zdroj informací.

Mluvený projev

- komunikační žánry (vypravování)

Písemný projev

- žánry písemného projevu (vypravování, deník)

Jazyková výchova

Význam slov a tvarosloví

- slova významem nadřazená, podřazená a souřadná
- stavba slova
- slovní druhy

Skladba

- věta jednoduchá a souvětí

Pravopis

- obojetné souhlásky

Literární výchova

Poslech literárních textů

Zážitkové čtení a naslouchání

Základní literární pojmy

- bajka

Tvořivé činnosti s literárním textem

- volná reprodukce přečteného a slyšeného textu

E) Očekávané výstupy na konci 1. období:

Komunikační a slohová výchova

Žák:

- plynule čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti
- porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti
- respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru
- pečlivě vyslovuje, opravuje svou nesprávnou nebo nedbalou výslovnost
- v krátkých mluvených projevech správně dýchá a volí vhodné tempo řeči
- volí vhodné verbální i nonverbální prostředky řeči v běžných školních i mimoškolních situacích
- na základě vlastních zážitků tvoří krátký mluvený projev
- zvládá základní hygienické návyky spojené se psaním
- píše správné tvary písmen a číslic, správně spojuje písmena i slabiky; kontroluje vlastní písemný projev
- píše věcně i formálně správně jednoduchá sdělení
- seřadí ilustrace podle dějové posloupnosti a vypráví podle nich jednoduchý příběh

Jazyková výchova

Žák:

- rozlišuje zvukovou a grafickou podobu slova, člení slova na hlásky, odlišuje dlouhé a krátké samohlásky
- porovnává významy slov, zvláště slova opačného významu a slova významem souřadná, nadřazená a podřazená, vyhledá v textu slova příbuzná
- porovnává a třídí slova podle zobecněného významu - děj, věc, okolnost, vlastnost
- rozlišuje slovní druhy v základním tvaru
- užívá v mluveném projevu správné gramatické tvary podstatných jmen, přídavných jmen a sloves
- spojuje věty do jednodušších souvětí vhodnými spojkami a jinými spojovacími výrazy
- rozlišuje v textu druhy vět podle postoje mluvčího a k jejich vytvoření volí vhodné jazykové i zvukové prostředky
- odůvodňuje a píše správně: i/y po tvrdých a měkkých souhláskách i po obojetných souhláskách ve vyjmenovaných slovech; dě, tě, ně, ú/ů, bě, pě, vě, mě - mimo morfologický šev; velká písmena na začátku věty a v typických případech vlastních jmen osob, zvířat a místních pojmenování

Literární výchova

Žák:

- čte a přednáší z paměti ve vhodném frázování a tempu literární texty přiměřené věku
- vyjadřuje své pocity z přečteného textu
- rozlišuje vyjadřování v próze a ve verších, odlišuje pohádku od ostatních vyprávění
- pracuje tvořivě s literárním textem podle pokynů učitele a podle svých schopností

Anglický jazyk v 1. - 3. ročníku

Vzdělávací oblast je v 1. – 3. ročníku realizována prostřednictvím vzdělávacího odboru cizí jazyk a prostřednictvím vyučovacího předmětu anglický jazyk a španělský jazyk (2. a 3. ročníku).

A) Výchovně vzdělávací cíle:

- motivovat žáky k zájmu o anglický jazyk, učit se vnímat a napodobovat melodii a rytmus anglického jazyka
- poznávat a prakticky používat základní pravidla výslovnosti
- činnostní formou naučit žáky základní slovní zásobu z jim blízkých oblastí (činnosti s obrázky nebo předměty)
- činnostní formou výuky naučit žáky jednoduchá základní pravidla gramatiky a základní zdvořilostní fráze
- základní fráze a obraty procvičovat s pomocí CD a manuálních činností zahrnutých v pracovním sešitě
- s pomocí obrázků nebo předmětů vytvářet a obměňovat první krátké rozhovory
- rozumět jednoduchým pokynům v anglickém jazyce a reagovat na ně
- vést žáky k získání schopnosti číst s porozuměním přiměřené jednoduché texty v anglickém jazyce
- získávat první poznatky o zemích, kde se mluví anglicky
- postupně začít chápat význam znalosti angličtiny pro život
- aktivní účastí žáka na výuce anglického jazyka ho vést ke schopnosti jednoduše komunikovat s využitím prvních poznanych slov a frází

Při činnostním vyučování anglickému jazyku vyučujeme:

- komunikační dovednosti (schopnost domluvit se v angličtině)
- slovní zásobu, čtení a porozumění řeči psané; porozumění řeči mluvené,
- mluvnici a pravopis;
- dramatickou výchovu
- základní poznatky o anglicky mluvících zemích

B) Charakteristika předmětu:

Výuka anglického jazyka v 1. období tvoří úvod do cizojazyčného vzdělávání žáků, proto je toto období nejdůležitější pro probuzení zájmu o výuku angličtiny a pro vytvoření pozitivního vztahu k učení se cizích jazyků. K dosažení těchto cílů jsou vyučovací hodiny angličtiny v průběhu celého roku prostoupeny zajímavostmi a pro žáky poutavými činnostmi, hrami a písničkami. Při výuce se pracuje s vhodnými učebnicemi a pomůckami zpracovanými přiměřeně k věku dítěte.

Toto období dělíme na dva úseky. Do první úseku spadá 1. a 2. ročník, kdy se žák učí naslouchat s porozuměním a mluvit. V druhém úseku, který odpovídá 3. ročníku, žák nejen naslouchá a mluví, ale také zvládne naučená slova a jednoduché věty napsat a přečíst.

Výuka jazyka vychází z jeho praktického použití. Výklad pravidel gramatiky je omezen na nezbytně nutné minimum potřebné k tvorbě jednoduchých vět. Slovní zásoba, která vychází z tematických okruhů RVP, je volena především z oblastí zájmů dětí tohoto věku. Slova jsou vázána do vzájemných souvislostí. Upevňování, procvičování a využití slovní zásoby v jednoduchých větách spojujeme vždy s činnostmi s konkrétním předmětem, obrázkem – s

tzv. názorem, a to v každé hodině. To je základem k tomu, aby se anglickému jazyku učil každý žák s chutí a věřil, že bude mít úspěch.

Využíváme zvukových nahrávek, anglických říkanek a písniček, z nichž některé se žáci učí zpaměti.

C) Obsah učiva:

- zvuková a grafická podoba jazyka – fonetické znaky (pasivně), základní výslovnostní návyky, vztah mezi zvukovou a grafickou podobou slov
- slovní zásoba – žáci si osvojí a umí používat základní slovní zásobu v komunikačních situacích probíraných tematických okruhů a umí ji používat v komunikačních situacích, práce se slovníkem
- tematické okruhy – domov, rodina, škola, volný čas, povolání, lidské tělo, jídlo, oblékání, nákupy, bydliště, dopravní prostředky, kalendářní rok (svátky, roční období, měsíce, dny v týdnu, hodiny), zvířata, příroda a, počasí
- mluvnice – základní gramatické struktury a typy vět (jsou tolerovány elementární chyby, které nenarušují smysl sdělení a porozumění)

D) Praktické dovednosti:

- čte a vyslovuje srozumitelně jednotlivá slova;
- reprodukuje slovní zásobu ze známé tematické oblasti v přiměřeném rozsahu;
- pozdraví a krátce se představí;
- rozumí jednoduchým pokynům učitele;
- zeptá se a jednoduše odpoví na dotaz na jméno/věk osoby;
- klade krátké ano/ne otázky k ověření správnosti svého odhadu;
- píše jednoduchá slova a věty dle předlohy a přečte je;
- pojmenuje věci, které mu jsou blízké, a napíše je;
- reaguje na jednoduché, každodenně užívané příkazy a žádosti;
- rozumí pomalému a správně vyslovovanému dialogu;
- s pomocí učitele vyhledá slovíčka ve slovníku učebnice.

E) Očekávané výstupy - 1. období

Rečové dovednosti

Žák:

- rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně verbálně i neverbálně
- zopakuje a použije slova a slovní spojení, se kterými se v průběhu výuky setkal
- rozumí obsahu jednoduchého krátkého psaného textu, pokud má k dispozici vizuální oporu
- rozumí obsahu jednoduchého krátkého mluveného textu, který je pronášen pomalu, zřetelně a s pečlivou výslovností, pokud má k dispozici vizuální oporu
- přiřadí mluvenou a psanou podobu téhož slova či slovního spojení
- píše slova a krátké věty na základě textové a vizuální předlohy

Španělský jazyk v 2. - 3. ročníku

Vzdělávací oblast je v 2. – 3. ročníku realizována prostřednictvím vzdělávacího odboru cizí jazyk a prostřednictvím vyučovacího předmětu španělský jazyk.

A) Výchovně vzdělávací cíle:

- motivovat žáky k zájmu o španělský jazyk, učit se vnímat a napodobovat melodii a rytmus španělského jazyka
- poznávat a prakticky používat základní pravidla výslovnosti
- činností formou naučit žáky základní slovní zásobu z jím blízkých oblastí (činnosti s obrázky nebo předměty)
- činností formou výuky naučit žáky jednoduchá základní pravidla gramatiky a základní zdvořilostní fráze
- s pomocí obrázků nebo předmětů vytvářet a obměňovat první krátké rozhovory
- rozumět jednoduchým pokynům ve španělském jazyce a reagovat na ně
- vést žáky k získání schopnosti číst s porozuměním přiměřené jednoduché texty ve španělském jazyce
- získávat první poznatky o zemích, kde se mluví španělsky
- postupně začít chápat význam znalosti španělštiny pro život
- aktivní účastí žáka na výuce španělského jazyka ho vést ke schopnosti jednoduše komunikovat s využitím prvních poznatých slov a frází

Při činnostním vyučování španělskému jazyku vyučujeme:

- komunikační dovednosti (schopnost domluvit se ve španělštině)
- slovní zásobu, porozumění řeči mluvené,
- mluvnici a pravopis
- dramatickou výchovu
- základní poznatky o španělsky mluvících zemích

B) Charakteristika předmětu:

Výuka španělského jazyka ve 2. a 3. ročníku 1. období tvoří spolu s výukou anglického jazyka úvod do cizojazyčného vzdělávání žáků, proto je toto období nejdůležitější pro probuzení zájmu o výuku španělštiny a pro vytvoření pozitivního vztahu k učení se cizích jazyků. K dosažení těchto cílů jsou vyučovací hodiny španělštiny v průběhu celého roku prostoupeny zajímavostmi a pro žáky poutavými činnostmi, hrami a písničkami. Při výuce se pracuje s vhodnými učebnicemi a pomůckami zpracovanými přiměřeně k věku dítěte.

Během 2. ročníku se žák učí naslouchat s porozuměním a mluvit. Ve 3. ročníku, žák nejen naslouchá a mluví, ale také zvládne naučená slova a jednoduché věty napsat a přečíst.

Výuka jazyka vychází z jeho praktického použití. Výklad pravidel gramatiky je omezen na nezbytně nutné minimum potřebné k tvorbě jednoduchých vět. Slovní zásoba, která vychází z tematických okruhů RVP, je volena především z oblastí zájmů dětí tohoto věku. Slova jsou vázána do vzájemných souvislostí. Upevňování, procvičování a využití slovní zásoby v

jednoduchých větách spojujeme vždy s činnostmi s konkrétním předmětem, obrázkem – s tzv. názorem, a to v každé hodině. To je základem k tomu, aby se španělskému jazyku učil každý žák s chutí a věřil, že bude mít úspěch.

Využíváme zvukových nahrávek, španělských říkanek a písniček, z nichž některé se žáci učí z paměti.

C) Obsah učiva:

- zvuková a grafická podoba jazyka – fonetické znaky (pasivně), základní výslovnostní návyky, vztah mezi zvukovou a grafickou podobou slov
- slovní zásoba – žáci si osvojí a umí používat základní slovní zásobu v komunikačních situacích probíraných tematických okruhů a umí ji používat v komunikačních situacích, práce se slovníkem
- tematické okruhy – domov, rodina, škola, volný čas, povolání, lidské tělo, jídlo, oblékání, nákupy, bydliště, dopravní prostředky, kalendářní rok (svátky, roční období, měsíce, dny v týdnu, hodiny), zvířata, příroda a počasí
- mluvnice – základní gramatické struktury a typy vět (jsou tolerovány elementární chyby, které nenarušují smysl sdělení a porozumění)

D) Praktické dovednosti:

- čte a vyslovuje srozumitelně jednotlivá slova;
- reprodukuje slovní zásobu ze známé tematické oblasti v přiměřeném rozsahu;
- pozdraví a krátce se představí;
- rozumí jednoduchým pokynům učitele;
- zeptá se a jednoduše odpoví na dotaz na jméno/věk osoby;
- klade krátké ano/ne otázky k ověření správnosti svého odhadu;
- píše jednoduchá slova a věty dle předlohy a přečte je;
- pojmenuje věci, které mu jsou blízké, a napíše je;
- reaguje na jednoduché, každodenně užívané příkazy a žádosti;
- rozumí pomalému a správně vyslovovanému dialogu;
- s pomocí učitele vyhledá slovíčka ve slovníku učebnice.

E) Očekávané výstupy - 1. období

Rečové dovednosti

Žák:

- rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně verbálně i neverbálně
- zopakuje a použije slova a slovní spojení, se kterými se v průběhu výuky setkal
- rozumí obsahu jednoduchého krátkého psaného textu, pokud má k dispozici vizuální oporu
- rozumí obsahu jednoduchého krátkého mluveného textu, který je pronášen pomalu, zřetelně a s pečlivou výslovností, pokud má k dispozici vizuální oporu
- přiřadí mluvenou a psanou podobu téhož slova či slovního spojení
- píše slova a krátké věty na základě textové a vizuální předlohy.

VZDĚLÁVACÍ OBLAST:

MATEMATIKA A JEJÍ APLIKACE

Vzdělávací oblast je v 1. – 3. r. realizována prostřednictvím vyučovacího předmětu:

Matematika

A) Výchovně vzdělávací cíle:

- osvojování základních matematických pojmů na základě aktivních činností každého žáka;
- důraz na porozumění základním pojmům matematiky a jejich vzájemným vztahům;
- rozvíjení zkušeností s matematickým modelováním pomocí činností, kterými se žáci učí poznávat a nalézat situace, které dokážou matematicky popsat;
- využívání zkušeností žáků z domova i ze života kolem nich;
- prostor pro aktivní projev žáka – vymýšlení úloh žáky, využití jejich zájmů, komunikace mezi žáky, efektivní využívání osvojených poznatků;
- grafické projevy žáka – od kresleného obrázkového názoru k náčrtům;
- postupné osvojování prvních matematických pojmů, početních výkonů, postupů, základů jazyka matematiky a způsobů jejich užití.

B) Charakteristika předmětu:

Obecným cílem matematického vzdělávání je vychovat přemýšlivého člověka, který bude umět používat znalosti z matematiky v různých situacích občanského a profesního života. V hodinách matematiky proto vyučující cíleně motivují žáky k řešení matematických problémů; vedou žáky k matematizaci reálných situací a k posuzování věrohodnosti výsledků; rozvíjejí u žáků schopnost správně se matematicky vyjadřovat; podporují u žáků důvěru v jejich schopnosti; vychovávají žáky k vytrvalosti, kritičnosti a týmové spolupráci; budují u žáků pozitivní vztah k matematice.

C) Obsah učiva:

Na prvním stupni základního vzdělávání je kladen důraz na budování základů používání matematické symboliky a jazyka matematiky a proces řešení problému. Základní matematické pojmy jsou vytvářeny ve čtyřech oblastech:

1. číslo a početní operace – žáci porozumí pojmu číslo, získají dovednosti v pamětném a písemném počítání v oboru přirozených čísel, seznámí se vlastnostmi základních operací s čísly, s odhadem a s prací s chybou;
2. závislosti, vztahy a práce s daty – žáci postupně získají dovednosti, které souvisejí se zpracováním dat, seznamují se se závislostmi a jejich zápisy v běžném životě, doplňují a sestavují jednoduché tabulky a diagramy;
3. geometrie v rovině a v prostoru – žáci se naučí základní orientaci v rovině a prostoru, učí se poznávat, určovat, modelovat a znázorňovat jednoduché útvary v rovině i prostoru;
4. nestandardní aplikační úlohy a problémy – u žáků bude rozvíjeno logické myšlení a přechod od konkrétního myšlení k abstraktnímu.

Zařazení rozšiřujícího učiva zvaží vyučující s ohledem na specifika konkrétní třídy a individuální potřeby žáků.

Do výuky jsou průběžně zařazována průřezová témata v souvislosti s aktuálními situacemi a problémy současného světa. Přínos těchto průřezových témat k rozvoji osobnosti žáka je uplatňován průběžně pomocí následujících tematických okruhů:

Osobnostní a sociální výchova (OSV): Osobnostní rozvoj – Rozvoj schopností poznávání; Kreativita;

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (VMEGS): Evropa a svět nás zajímá; Objevujeme Evropu a svět;

Environmentální výchova (EV): Vztah člověka k prostředí;

Mediální výchova (MV): Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení.

Časové vymezení vyučovacího předmětu

Vyučovací předmět Matematika se realizuje ve všech ročnících 1. stupně ZŠ v této hodinové dotaci:

	1. stupeň				
Ročník	1.	2.	3.	4.	5.
Počet hodin	4	4	4	4	4

Organizační vymezení předmětu

Vyučovací předmět Matematika je vyučován především v kmenových učebnách příslušné třídy, standardní délka vyučovací hodiny je 45 minut.

K výuce matematiky je využívána i multimediální učebna, ostatní prostory školy i další podnětná prostředí. Během výuky matematiky jsou žákům nabízeny rozšiřující aktivity: soutěže, korespondenční semináře a programy podporující zájem žáků o matematiku (interaktivní výstavy, exkurze apod.). K rozvíjení matematické gramotnosti napomáhají i zájmové útvary.

Výchovné a vzdělávací strategie

Matematickým vzděláváním lze významně přispět k utváření a rozvoji klíčových kompetencí žáků. Učitelé matematiky k tomu používají následující postupy, metody a formy práce:

D) Výchovné a vzdělávací strategie vyučovacího předmětu

Kompetence k učení

Učitel:

- pravidelně vede žáky k sebehodnocení jejich matematických znalostí a dovedností;
- učí žáky pracovat s chybou jako pozitivním prvkem, který vede k hlubšímu zamyšlení nad použitým postupem a správností výpočtu;
- zadává vhodné slovní úlohy a příklady z běžného života a tím učí žáky využívat matematické poznatky a dovednosti v praxi;
- rozvíjí pomocí modelování situací představitost žáků, používá metodu řízeného experimentu pro budování pojmů v mysli žáků;
- cíleně rozvíjí neustálým nácvikem a prováděním náčrtů u žáků zručnost při grafickém vyjadřování;
- vytváří situace, ve kterých žáci vyjadřují svoje názory a nápady a porovnávají je v rámci diskuse třídy; vede žáky k argumentování;

- přípravou gradovaných úloh pomáhá žákům individuálně rozvíjet učení na té úrovni, na které se právě nacházejí.

Kompetence k řešení problémů

Učitel:

- rozvíjí nácvikem řešení úloh s postupným stupňováním jejich náročnosti logické myšlení a úsudek žáků;
- podporuje kladením jednoduchých problémových otázek různé způsoby řešení a hledání efektivních cest k nalezení výsledku;
- učí žáky vnímat nejrůznější problémové situace (úlohy s větším počtem řešení, bez řešení, s řešením mimo obor čísel, které žák dané třídy zná),
- vytváří podnětné situace, které žáky vedou k tomu, aby problém rozpoznali, pojmenovali, o daném problému přemýšleli, řešili jej a své řešení zaznamenali;
- cíleně zařazuje aktivity, při kterých se žáci učí navzájem a spolupracují.

Kompetence komunikativní

Učitel:

- pomáhá žákům výstižně a přesně formulovat své myšlenky v logickém sledu a prezentovat je před třídou, vede je ke stále větší samostatnosti;
- zařazováním vhodných úloh podporuje porozumění různým typům záznamů matematických situací v rámci sémantických i strukturálních prostředí;
- buduje ve třídě atmosféru naslouchání promluvám ostatních, vhodně reaguje a argumentuje a vlastním příkladem i cíleně vytvářenými učebními situacemi k tomu vede i žáky;
- dbá na to, aby žáci četli slovní úlohy s porozuměním, na správnou matematizaci problémů a interpretaci výsledků;
- cíleně využívá příležitosti k tomu, aby žáci prezentovali ostatním postupy řešení úloh a srozumitelně vysvětlili, proč daný postup zvolili.

Kompetence sociální a personální

Učitel:

- zařazuje činnosti zaměřené na spolupráci ve skupině, vede žáky k dodržování pravidel vstřícné komunikace a ohleduplného chování;
- podporuje žáky ve vytváření si pozitivní představy o sobě samém, raduje se z úspěchů a vede k radosti také žáky;
- vhodným vedením a zařazováním vhodných úloh umožňuje všem žákům prožívat pocit uspokojení z objevování;
- vede kontrolou skupinové práce žáky k tomu, aby si rozdělili úlohy dle matematických znalostí a dovedností jednotlivých členů skupiny;
- umožní organizaci vyučovací hodiny žákům, aby v případě, že zadanou matematickou úlohu rychle vyřeší, nabídli svoji pomoc pomalejšímu spolužákovi.

Kompetence občanská

Učitel:

- podporuje u žáků povzbuzováním a odpovídajícím hodnocením kreativitu a snahu zlepšit se;
- doporučuje žákům vhodné postupy pro získání zajímavých dat ze školního prostředí a blízkého okolí;
- cíleně buduje u žáků dovednosti poskytnout efektivní pomoc spolužákovi, ale také pomoc přijmout.

Kompetence pracovní

Učitel:

- vede žáky důkladným procvičováním a důslednou kontrolou ke správnému a bezpečnému užívání rýsovacích potřeb a dalších nástrojů a vybavení (číselná osa, nůžky, lepidlo, pomůcky k prostředí autobus...);
- vyžaduje po žácích dodržování vymezených pravidel, plnění povinností a závazků;
- vede žáky vhodnou volbou úkolů různé obtížnosti v písemné práci a jejich následným rozbořem k tomu, aby si pořadí plnění úkolů v čase efektivně rozložili;
- rozvíjí tvůrčí myšlení žáků.

OČEKÁVANÉ VÝSTUPY Z RVP ZV	DÍLČÍ VÝSTUPY <i>Žák:</i>	1. stupeň, první období Ročník: první	TEMATICKÉ OKRUHY PRŮŘEZOVÉHO TÉMATU	PŘESAHY, VAZBY, ROZŠÍŘUJÍCÍ UČIVO, POZNÁMKY ¹
		UČIVO		
ČÍSLO A POČETNÍ OPERACE				
M-5-1-01 Používá přirozená čísla k modelování reálných situací, počítá předměty v daném souboru, vytváří soubory s daným počtem prvků	<ul style="list-style-type: none"> • spočítá prvky daného souboru; • vytvoří skupinu s daným počtem prvků; • podle obrázku rozhodne o vztahu více, méně, porovnává soubory (i bez počítání); • pracuje postupně s univerzálními modely (počítadlem, záznamy pomocí čárek a puntíků); peníze – koruna, 2 Kč, 5 Kč, 10 Kč, 20 Kč; • rozumí číslu v různých sémantických (významových) a strukturálních modelech. 	<ul style="list-style-type: none"> • Přirozené číslo 1 – 20. • Numerace v oboru do 20. <p>Modelování situací v prostředí (předmětů, kroků, trojúhelníků, šipek, her s kostkami (náhoda), tvarových modelů čísel, neposedů, busů, hadů, schodišť, číselných trojic, sousedů, her na obchod, hadích sítí).</p>		<p>ČJL: Psaní číslic a znaků. Orientace na stránce knihy, počet písmen. Čtení slovní úlohy s porozuměním. PF – seznámení s naší měnou</p> <p>Rozšiřující učivo:</p> <ul style="list-style-type: none"> - komutativnost sčítání; - intuitivní zakreslení celého záporného čísla na číselné ose; využití teploměru, krokovacího pásu; - praktické úkoly s využitím základních jednotek hmotnosti, délky a objemu; - vztah části a celku.
M-5-1-02 Čte, zapisuje a porovnává přirozená čísla, užívá a zapisuje vztah rovnosti a nerovnosti	<ul style="list-style-type: none"> • zná číslice, umí je napsat a přečíst; • doplní chybějící čísla v řadě; • porovnává čísla, používá znaky rovnosti a nerovnosti; • řeší slovní úlohy s porovnáváním 	<ul style="list-style-type: none"> • Číslice 0 – 9, čísla 0 – 20. • Znaky <, >, =. • Čtení čísel. • Psaní číslic. • Porovnávání čísel. 		

¹ Přesahy a vazby jsou uvedeny pouze do rozpracovaných předmětů, tedy ČJL a AJ.

	<p>číslel;</p> <ul style="list-style-type: none"> • má vhléd do různých reprezentací malých čísel. 			
<p>M-5-1-03 Užívá lineární uspořádání, zobrazí číslo na číselné ose</p>	<ul style="list-style-type: none"> • chápe pojmy před, za, hned před, hned za, mezi; • orientuje se na číselné ose, sestrojí číselnou osu v oboru přirozených čísel, zobrazí na ní číslo od 0 do 20, intuitivně zakreslí celé záporné číslo 	<ul style="list-style-type: none"> • Číselná osa, schody. • Rytmus (dynamický a statický). • Propedeutika číselné osy: krokování, uspořádání podle počtu, velikosti, doplňování počtu/čísel. • Propedeutika cyklické adresy (ciferník). 		
<p>M-5-1-04 Provádí z paměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly</p>	<ul style="list-style-type: none"> • používá trojici čísel v kontextu; • sčítá a odčítá bez přechodu přes desítku i s přechodem; 	<ul style="list-style-type: none"> • Číselný obor 0 – 10, 10 – 20. • Paměťové řešení situací v dynamických prostředích (krokování, busů, trojúhelníků, neposedů, číselných trojic, hadů). 		
<p>M-5-1-05 Řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje a modeluje osvojené početní operace</p>	<ul style="list-style-type: none"> • řeší a tvoří slovní úlohy se sčítáním a odčítáním bez přechodu desítky; • řeší a tvoří slovní úlohy vedoucí ke vztahu „o x více (méně)“; • řeší úlohy (i s antisignálem); • tvoří analogické úlohy 	<ul style="list-style-type: none"> • Číselný obor 0 – 20. • Situační úlohy v různých prostředích. • Řešení slovních úloh sémantických, strukturálních. • Řešení slovních úloh ve všech použitých prostředích. • Tvorba úloh. 	EV – Vztah člověka k prostředí (náš životní styl)	
ZÁVISLOSTI, VZTAHY A PRÁCE S DATY				
<p>M-5-2-01 Orientuje se v čase, provádí jednoduché</p>	<ul style="list-style-type: none"> • dokáže číst a nastavit celé 	<ul style="list-style-type: none"> • Pojmy: hodina, den, týden, měsíc, 	VMEGS – Evropa a svět nás zajímá	ČJS

převody jednotek času	<p>hodiny;</p> <ul style="list-style-type: none"> zná strukturu času; má představu věku. 	<p>rok.</p> <ul style="list-style-type: none"> Věk. 	(zážitky a zkušenosti z Evropy a světa)	
M-5-2-02 Popisuje jednoduché závislosti z praktického života	<ul style="list-style-type: none"> zachycuje jednoduché situace pomocí tabulek a schémat; eviduje statické a dynamické situace pomocí ikon, slov, šipek i tabulek. 	<ul style="list-style-type: none"> Jednoduché tabulky a schémata. Prostředí busu i krokování. Nestandardní úlohy. 		
M-5-2-03 Doplňuje tabulky, schémata, posloupnosti čísel	<ul style="list-style-type: none"> doplní tabulku a použije ji i jako nástroj organizace souboru objektů, orientuje se v jednoduchých schématech. 	<ul style="list-style-type: none"> Doplňování tabulky. Cesta v grafu. Řešení grafu. 		
GEOMETRIE V ROVINĚ A V PROSTORU				
M-5-3-01 Rozezná, pojmenuje, vymodeluje a popíše základní rovinné útvary a jednoduchá tělesa, nachází v realitě jejich reprezentaci	<ul style="list-style-type: none"> rozezná, pojmenuje a črtá základní rovinné útvary, uvede příklady těchto útvarů ve svém okolí; orientuje se v prostoru, užívá prostorové pojmy, porovná předměty podle velikosti; rozezná a pojmenuje jednoduchá tělesa, uvede příklady těchto tvarů ve svém okolí; pomocí stavebnice modeluje rovinné i 	<ul style="list-style-type: none"> Rovinné útvary: čtverec, obdélník, trojúhelník, kruh. Prostorové pojmy: před, za, vpravo, vlevo, nahoře, dole. Porovnávání: větší, menší, stejný, nižší, vyšší. Tělesa: krychle, kvádr, koule, válec. Orientace v prostoru. Krychlové stavby. Plán stavby. Dřívkové tvary. Papírové tvary (origami). 		<p>ČJL:</p> <p>vyjádření jednoduché prostorové orientace (např. procházkou po čtvercové síti).</p>

	<p>prostorové útvary;</p> <ul style="list-style-type: none"> • vyjádří slovně jednoduchou prostorovou situaci; • vytvoří a přestaví krychlovou stavbu podle plánu a zaznamená těleso v plánu; • má intuitivní představu tvaru čtverce a trojúhelníku také v prostředí sirkových obrazců i origami; • vyparketuje daný obdélník. 			
<p>M-5-3-02 Porovnává velikost útvarů, měří a odhaduje délku úsečky</p>	<ul style="list-style-type: none"> • seřadí útvary podle velikosti; • odhaduje a poměřuje délku úsečky s využitím různých pomůcek. 	<ul style="list-style-type: none"> • Délka úsečky. • Jednoduché pomůcky: provázek, pravítko. 		
<p>M-5-3-03 Rozezná a modeluje jednoduché souměrné útvary v rovině</p>	<ul style="list-style-type: none"> • vyjádří slovně jednoduchou prostorovou situaci; • vytvoří a přestaví krychlovou stavbu podle plánu a zaznamená těleso v plánu; • má představu tvaru čtverce a trojúhelníku také v prostředí obrazců z dřívěk a origami; 	<ul style="list-style-type: none"> • Orientace v prostoru. • Stavby z krychlí. • Plán stavby. • Dřívkové tvary. • Papírové tvary. 		

	<ul style="list-style-type: none"> vyparketuje daný obdélník; 			
--	--	--	--	--

1. stupeň, první období
Ročník: druhý

OČEKÁVANÉ VÝSTUPY Z RVP ZV	DÍLČÍ VÝSTUPY <i>Žák:</i>	UČIVO	TEMATICKÉ OKRUHY PRŮŘEZOVÉHO TÉMATU	PŘESAHY, VAZBY, ROZŠÍŘUJÍCÍ UČIVO, POZNÁMKY ²
ČÍSLO A POČETNÍ OPERACE				
M-5-1-01 Používá přirozená čísla k modelování reálných situací, počítá předměty v daném souboru, vytváří soubory s daným počtem prvků	<ul style="list-style-type: none"> samostatně pracuje s univerzálními modely přirozených čísel; používá přirozená čísla k modelování reálných situací, počítá předměty v daném souboru, vytváří soubory s daným počtem prvků; orientuje se v zápisu desítkové soustavy do 100; sčítá a odčítá v oboru do 100; získává porozumění pro násobení jednociferným číslem; aritmetické 	<ul style="list-style-type: none"> Numerace v oboru do 100. Univerzální modely: počítadlo, záznamy pomocí čárek a puntíků. Počítání s penězi. Modelování situací v prostředí autobusů, krokování, kostkových her, schodišť, dědy Lesoně, součtových trojúhelníků, neposedů, sčítacích tabulek, hadů, pavučin, číselných trojic, sousedů, číselných tabulek, výstavišť. Propedeutika kmenových zlomků. Ikonický jazyk v prostředí dědy Lesoně. 		ČJL: orientace v textu, práce s knihou, čtení s porozuměním. Věta oznamovací a tázací, odpověď na otázku. Rozšiřující učivo: - komutativnost sčítání při pamětném i písemném počítání; - modelování násobení a dělení na různých

² Přesahy a vazby jsou uvedeny pouze do rozpracovaných předmětů, tedy ČJL a AJ.

	<p>operace i vztahy mezi čísly poznává v různých jazycích, různých kontextech sémantických i strukturálních;</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozumí pojům polovina, čtvrtina, osmina, třetina, šestina a pětina. 			<p>souborech;</p> <ul style="list-style-type: none"> - odhad a zaokrouhlování; - význam slov polovina, čtvrtina, třetina; - grafické znázornění slovních úloh.
<p>M-5-1-02 Používá přirozená čísla k modelování reálných situací, počítá předměty v daném souboru, vytváří soubory s daným počtem prvků</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zapisuje a čte čísla; • počítá po jedné i po desítkách; • porovnává čísla, chápe rovnost a nerovnost i v různých významových kontextech (např. délka, čas, peníze); 	<ul style="list-style-type: none"> • Číselný obor 0 – 100. • Lichá a sudá čísla. • Porovnávání čísel v početních úlohách, v pravidelnostech, slovních úlohách. • Rovnost v prostředí krokování, rovnost a nerovnost v celém prostředí dědy Lesoně. 		
<p>M-5-1-03 Užívá lineární uspořádání, zobrazí číslo na číselné ose</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zobrazí číslo na číselné ose do 100; • využívá číselnou osu k porovnání čísel a modelování adresy, stavu, ale i změny a porovnávání; 	<ul style="list-style-type: none"> • Pravidelnosti. • Propedeutika číselné osy včetně celého prostředí schodišť. • Propedeutika cyklické adresy: ciferníky. • Řád jednotek a desítek. 		
<p>M-5-1-04 Provádí z paměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly</p>	<ul style="list-style-type: none"> • orientuje se v zápisu desítkové soustavy, sčítá a odčítá dvojciferné číslo s jednociferným i dvojciferným číslem přechodem přes násobky deseti; 	<ul style="list-style-type: none"> • Malá násobilka. • Pojmy: sčítanec, součet, menšenec, menšitel, rozdíl, činitel, součin, dělenec, dělitel, podíl, záměna činitelů-používat, ale nevyžadovat na žácích. • Dělení na části, dělení po částech včetně úloh z prostředí dědy Lesoně. 		

	<ul style="list-style-type: none"> • získává porozumění pro násobení jednomístným číslem, řeší násobení formou opakovaného sčítání i pomocí násobilky, dělí v oboru probraných násobílek; dělí na části a po částech 			
M-5-1-05 Řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje a modeluje osvojené početní operace	<ul style="list-style-type: none"> • řeší a tvoří slovní úlohy na sčítání a odčítání, násobení a dělení, se dvěma početními výkony (např. násobení, sčítání), a to i úlohy s antisignálem; • řeší a tvoří slovní úlohy vedoucí ke vztahu „o x více (méně)“ a „x-krát více, x-krát méně“; • rozumí kombinatorickému principu násobení; • poznává různé strategie řešení úloh. 	<ul style="list-style-type: none"> • Slovní úlohy ze sémantických i strukturálních prostředí. • Slovní úlohy z reálného života. • Kombinatorické situace. 	EV – Vztah člověk a k prostředí (náš životní styl)	
ZÁVISLOSTI, VZTAHY A PRÁCE S DATY				
M-5-2-01 Orientuje se v čase, provádí jednoduché převody jednotek času	<ul style="list-style-type: none"> • čte časové údaje na různých typech hodin (i digitálních), orientuje 	<ul style="list-style-type: none"> • Pojmy: čtvrt hodiny, půl hodiny, tři čtvrtě hodiny, celá hodina. • Kalendář. • Úlohy o věku. 	VMEG S – Evropa a svět nás	Rozšiřující učivo: - časové tabulky (jízdní

	<ul style="list-style-type: none"> se v kalendáři; • sleduje různé časové intervaly (délka vyučovací hodiny, přestávky, délka spánku); • používá vhodně časové jednotky a provádí jednoduché převody mezi nimi; 		<p>zajímá (zážitky a zkušenosti z Evropy a světa)</p> <p>VMEGS – Objevujeme Evropu a svět (život Evropanů)</p>	<p>řády);</p> <p>- orientace v grafech .</p>
M-5-2-02 Popisuje jednoduché závislosti z praktického života	<ul style="list-style-type: none"> • zachycuje reálné situace pomocí ikon, šipek, grafů, tabulek a schémat; • provádí odhady množství; • umí vytvořit z náhodných jevů statistický soubor; • poznává relační strukturu jisté životní zkušenosti; 	<ul style="list-style-type: none"> • Jednotky: centimetr, litr, kilogram pouze prakticky. • Praktické úlohy na měření délky, hmotnosti, objemu. • Prostředí dědy Lesoně. • Propedeutika statistiky. • Prostředí rodiny. 		
M-5-2-03 Doplňuje tabulky, schémata, posloupnosti čísel	<ul style="list-style-type: none"> • používá tabulku k organizaci údajů a souboru objektů do 100. • vybere objekty dle zadaných vlastností, umí třídit soubor objektů. • Umí pracovat s orientovaným i neorientovaným grafem a s grafem ohodnoceným. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tabulková evidence zadaných údajů, doplňování tabulky. • Cesta v grafu. • Řešení grafů v prostředí pavučin. • Tvorba grafu. • Výběr objektů jistých vlastností, třídění. 		
GEOMETRIE V ROVINĚ A V PROSTORU				
M-5-3-01	• získává	• Rovinné útvary: lomená		Rozšiřující

<p>Rozezná, pojmenuje, vymodeluje a popíše základní rovinné útvary a jednoduchá tělesa, nachází v realitě jejich reprezentaci</p>	<p>zkušenosti s dalšími základními rovinnými útvary a některými jejich vlastnostmi včetně souměrnosti;</p> <ul style="list-style-type: none"> • orientuje se na čtverečkovém papíru a využívá jej; • umí pracovat s krychlovými tělesy, umí je zapisovat; • umí vytvořit síť krychle, její síti porozumí pomocí metaforického jazyka; • pozná jednotky délky 1 mm, 1 cm a 1 m, jednotky objemu 1 l; • má intuitivní představu počítání obsahu mřížového čtyřúhelníku; • získává zkušenosti s dalšími prostorovými útvary, vyhledává tvary v realitě. • pomocí stavebnice modeluje geometrické útvary dle zadání; 	<p>čára, křivá čára, bod, úsečka, přímka, polopřímka.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Geoboard a čtverečkový papír. • Orientace v rovině a v prostředí cyklotras. • Krychlové stavby, jejich plány a proces konstrukce krychlových staveb. • Parkety. Tvary ze dřívěk. • Obvod a obsah. • Stříh na krychle – síť krychle. • Prostorové útvary: kužel, jehlan. 		<p>učivo:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prostorová shodnost útvarů; - využití specifických počítačových programů pro matematiku na 1. stupni ZŠ. <p>Práce a finance – spojování bodů....</p>
<p>M-5-3-02 Porovnává velikost útvarů, měří a odhaduje délku úsečky</p>	<ul style="list-style-type: none"> • změří délku úsečky, zná 	<ul style="list-style-type: none"> • Délka úsečky. • Práce s pravítkem – ve všech 	<p>VMEGS –</p>	

	<p>jednotky délky; cm, mm, - to, co je na pravítku, které se vejde do penálu</p> <ul style="list-style-type: none"> • provádí odhad úsečky. 	<p>sešitech, nejen v matematice</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jednotky délky: milimetr, centimetr, metr. • Měření. 	<p>Objevuje me Evropu a svět (život Evropanů)</p>	
--	--	---	---	--

1. stupeň, první období
Ročník: třetí

OČEKÁVANÉ VÝSTUPY Z RVP ZV	DÍLČÍ VÝSTUPY <i>Žák:</i>	UČIVO	TEMATICKÉ OKRUHY PRŮŘEZOVÉHO TÉMATU	PŘESAHY, VAZBY, ROZŠÍŘUJÍCÍ UČIVO, POZNÁMKY ³
Číslo a početní operace				
<p>M-5-1-02 Používá přirozená čísla k modelování reálných situací, počítá předměty v daném souboru, vytváří soubory s daným počtem prvků</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zapisuje a čte čísla; • počítá po jedné, po desítkách i stovkách; • porovnává čísla, chápe rovnost a nerovnost i v různých významových kontextech (např. délka, čas, peníze); 	<ul style="list-style-type: none"> • Číselná obor 0 – 1000. • Rozklad čísla v desítkové soustavě. 		<p>ČJL: orientace v textu, práce s knihou, křížovky (sloupec, řádek), stylizace a reprodukce odpovědí, významová stránka slov, čtení s porozuměním, druhy slov, dějová posloupnost.</p> <p>Rozšiřující učivo:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pohyb po číselné ose – propedeutika záporných čísel; - aritmetické operace i vztahy mezi čísly v různých jazycích, různých kontextech významových a strukturálních; - písemné algoritmy sčítání, odčítání;
<p>M-5-1-03 Užívá lineární uspořádání, zobrazí číslo na číselné ose</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zobrazí číslo na číselné ose; • využívá číselnou osu k porovnání čísel; 	<ul style="list-style-type: none"> • Číselná osa – nástroj modelování. 		
<p>M-5-1-04 Provádí z paměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly</p>	<ul style="list-style-type: none"> • orientuje se v zápisu desítkové soustavy v oboru do tisíce, sčítá a 	<ul style="list-style-type: none"> • Násobilka 6, 7, 8, 9, 10 Nejbližší, nižší a vyšší násobek. 		

³ Přesahy a vazby jsou uvedeny pouze do rozpracovaných předmětů, tedy ČJL a AJ.

	<p>odčítá s přechodem přes násobky sta;</p> <ul style="list-style-type: none"> • ovládá malou násobilku a dělí v oboru probraných násobílek; • násobí z paměti dvojciferná čísla jednociferným činitelem mimo obor malé násobilky; • násobí a dělí součet nebo rozdíl dvou čísel; • používá závorky v jednoduchých případech; 			- zaokrouhlování čísel na stovky a desítky.
<p>M-5-1-05 Řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje a modeluje osvojené početní operace</p>	<ul style="list-style-type: none"> • řeší a tvoří slovní úlohy na sčítání a odčítání, násobení a dělení, se dvěma početními výkony (násobení, sčítání); • řeší a tvoří slovní úlohy vedoucí ke vztahu „o x více (méně)“ a „x-krát více, x-krát méně“; • ovládá jednoduché řešitelské strategie. 	<ul style="list-style-type: none"> • Řešitelské strategie: pokus-omyl, řetězení od konce (myslím si číslo, přičtu číslo, odečtu číslo, vydělím číslem a naopak), vyčerpání všech možností, zjednodušování. 	EV – Vztah člověka k prostředí (naš životní styl)	

ZÁVISLOSTI, VZTAHY A PRÁCE S DATY				
M-5-2-01 Orientuje se v čase, provádí jednoduché převody jednotek času	<ul style="list-style-type: none"> prohlubuje znalosti o měření času v různých kontextech; využívá časové údaje při řešení různých situací v denním životě; 	<ul style="list-style-type: none"> Jízdní řády – seznámení na základě MHD 	VMEGS – Evropa a svět nás zajímá (zážitky a zkušenosti z Evropy a světa)	Rozšiřující učivo: <ul style="list-style-type: none"> čtení údajů z grafů, diagramů, tabulek; pozorování závislostí a jejich vlastností; využití specifických počítačových programů pro matematiku na 1. stupni ZŠ; využití tabulkového procesoru Excel.
M-5-2-02 Popisuje jednoduché závislosti z praktického života	<ul style="list-style-type: none"> eviduje složitější statické i dynamické situace pomocí slov, tabulek a grafů; 	<ul style="list-style-type: none"> Teplota, teploměr, stupeň celsia. Evidence sportovních výkonů. 	MV – Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení (pěstování kritického přístupu ke zpravodajství a reklamě)	
M-5-2-03 Doplňuje tabulky, schémata, posloupnosti čísel	<ul style="list-style-type: none"> používá tabulku jako nástroj organizace souboru objektů; čte a sestavuje tabulky násobků; doplní chybějící údaje do jednoduché strukturované tabulky. 	<ul style="list-style-type: none"> Tabulka – nástroj k řešení úloh. 		
GEOMETRIE V ROVINĚ A V PROSTORU				
M-5-3-01 Rozezná, pojmenuje, vymodeluje a popíše základní rovinné útvary a jednoduchá tělesa, nachází v realitě jejich reprezentaci	<ul style="list-style-type: none"> rozšiřuje znalosti o jednoduchých rovinných útvarech a získává zkušenosti s dalšími rovinnými útvary; 	<ul style="list-style-type: none"> Klasifikace trojúhelníků - (rovnoramenný, rovnoramenný, pravoúhlý, ostroúhlý, tupoúhlý-informativně Další rovinné útvary v rovině: čtyřúhelník, pětiúhelník. 		Rozšiřující učivo: <ul style="list-style-type: none"> kolmost a rovnoběžnost přímk; vzájemná poloha dvou přímk; osa souměrnosti útvarů v rovině; využití specifických

	<ul style="list-style-type: none"> • rozšiřuje znalosti o jednoduchých rovinných a prostorových útvarech, vyhledává tvary v realitě; • pomocí stavebnice modeluje geometrické útvary dle zadání; 	<ul style="list-style-type: none"> • Pojmy: úhlopříčka, střed, poloměr, průměr, obvod, mnohoúhelník, přímka; vrchol, hrana, tělesová úhlopříčka - pouze se seznamuje 		počítačových programů pro matematiku na 1. stupni ZŠ.
M-5-3-03 Rozezná a modeluje jednoduché souměrné útvary v rovině	<ul style="list-style-type: none"> • rozezná a modeluje osově souměrný útvar. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pojem: osově souměrný útvar. 		

VZDĚLÁVACÍ OBLAST: ČLOVĚK A JEHO SVĚT

Vzdělávací oblast je v 1. – 3. r. realizována prostřednictvím vyučovacího předmětu:

Člověk a svět

A) Výchovně vzdělávací cíle:

- učit žáky pozorovat přírodní jevy a orientovat se v prostoru a čase
- na základě činností a pozorování vytvářet nové představy o jednoduchých, chápání žáků dostupných ale podstatných věcech a jevech, které je obklopují doma, ve škole, v obci
- vést žáky k tomu, aby předměty a jevy pojmenovávali a vyjadřovali o nich své myšlenky, soudy, názory
- učit žáky, aby na základě svých vlastních zkušeností docházeli k jednoduchým pojmům a objevování souvislostí
- vytvářet u žáků pozitivní vztah k rodině, spolužákům, škole, domovu i k přírodě a rozvíjet pozitivní vlastnosti žáků
- dát žákům základní poučení o lidském těle a ochraně zdraví
- naučit žáky cílevědomému osvojování základních hygienických návyků a návyků kulturních

B) Charakteristika předmětu:

Cíle jsou naplňovány prostřednictvím využívání vlastních zkušeností žáků. Učitel řídí vyučování tak, aby žáci docházeli k novým poznatkům zejména na základě vlastních činností a přímého pozorování. Žáci mohou různé věci a jevy pozorovat např. při řízených činnostech, na vycházkách, při pokusování, při zacházení s různými nástroji a předměty. Činnosti vyučování prvoce podněcuje aktivitu všech žáků. Průběžně a v souvislosti s různými vyučovacími předměty vedeme žáky k tomu, aby výsledky svých pozorování, zjištění a objevování zaznamenávali různými způsoby, tj. výtvarně i písemně.

V tomto období využíváme co nejvíce regionálních přírodních i společenských jevů.

Charakteristické pro výuku prvouky v 1. období základního vzdělávání je její prolínání s učivem ostatních předmětů. Právě toto prolínání témat dává možnost vytváření mnoha malých projektů, které výuku obohatí a učivo spojí se životem kolem dětí. Výuku prvouky vhodně doplňují obrazy, videozáznamy, filmy, besedy, vycházky, exkurze atp.

V prvoce se věnujeme:

- poznávání věcí – jejich vlastností a zařazujeme je do přírodního a společenského dění
- výchově smyslového vnímání a způsobům pozorování určitých předmětů a jevů
- základům jazykového vyjadřování – využíváme českého jazyka (výslovnost, vyprávění, říkadla, básně, písně, pohádky,...)
- procvičování pozornosti, paměti, představivosti, obrazotvornosti,...
- ochraně přírody, kulturních památek a výsledků lidské práce
- technické výchově (spojení s výtvarnou výchovou a praktickými činnostmi)
- pohybové výchově (ve spojení s tělesnou výchovou a hudební výchovou)
- zdravotní výchově a znalosti lidského těla, režimu dne
- mravní výchově (vytváření správných návyků a vztahů k lidem)

C) Obsah učiva v jednotlivých ročnících:

1. ročník

- škola a její blízké okolí, cesta do školy, bezpečnost
- pracovní návyky a vhodné chování ve škole i mimo školu
- příroda na podzim v lese, v sadu, na zahradě a na poli
- rodina a život v rodině
- zima a zimní svátky, bezpečnost, živočichové a rostliny v zimě
- člověk a péče o zdraví, základní hygienické návyky
- zdravá výživa, režim dne
- příroda, rostliny a živočichové na jaře
- nejznámější ptáci a domácí zvířata
- dny v týdnu, roční období, orientace v čase
- nejznámější povolání a výrobky řemeslníků
- dopravní výchova – bezpečnost
- příroda v létě

V 1. ročníku se žáci učí pozorovat rostliny, zvířata a věci, které je obklopují ve škole, doma, venku. Učí se všimnout si změn v přírodě, které mohou během roku pozorovat a všimají si, jak tyto změny zasahují do života lidí i zvířat.

Učivo je využíváno v průběhu celého roku v matematice, často je propojováno i s ostatními vyučovacími předměty. Jednotlivé činnosti mohou být vhodně kombinovány a propojovány i v jiných časových celcích než je jedna vyučovací hodina.

2. ročník

- škola a organizace školního života
- cesta do školy – bezpečnost, dopravní výchova
- změny v přírodě na podzim, živočichové ve volné přírodě (využití učiva 1. r. a jeho rozšíření), mezipředmětové vztahy (zejména s českým jazykem)
- zelenina a její druhy
- ovocné stromy a jejich plody
- rodina, náš domov, obec, vlast
- proměny přírody v zimě, zimní sporty
- člověk, poučení o lidském těle, nemoc a úraz, první pomoc
- potraviny a správná výživa
- čas, orientace podle hodin, kalendářní rok
- práce a volný čas
- proměny přírody na jaře (rostliny, živočichové, květiny)
- lesy jehličnaté, listnaté a smíšené – stromy ochrana přírody
- proměny přírody v létě, u vody a ve vodě, vodní živočichové

Ve všech okruzích učiva prvouky 2. ročníku využíváme zkušenosti žáků a učivo probrané v 1. r., které dále rozšiřujeme. Ve výuce se žáci seznamují s věcmi a jevy blízkého okolí, získávají přehled o změnách v přírodě v průběhu ročních období a jejich vlivu na život rostlin, zvířat i lidí.

I v tomto ročníku je vhodné spojovat učivo prvouky s učivem ostatních předmětů. Realizaci krátkodobých projektů můžeme koncem 2. ročníku spojovat s jednoduchými záznamy. Formu záznamu (kreslená, psaná, kombinovaná, výrobek) necháváme na rozhodnutí žákům, které vhodně usměřňujeme.

3. ročník

- místo, kde žijeme (domov, rodina, škola, obec)
- cesta do školy, dopravní výchova
- orientace v místě bydliště:
 - světové strany
 - práce s jednoduchým plánem (začlenění obce do příslušného kraje)
 - seznámení s mapou
 - světové strany
- země, v níž žijeme:
 - krajina v místě bydliště
 - naše vlast
- lidé a čas – orientace v čase
- věci a činnosti kolem nás:
 - lidská činnost
 - práce a volný čas
 - lidé a výrobky, technika
- neživá příroda – látky a jejich vlastnosti:
 - vzduch
 - voda
 - slunce a země
- živá příroda:
 - rostliny (druhy rostlin, části rostlin, plody)
 - živočichové
 - zkoumání přírody
- rozmanitost přírody a její ochrana, základní ekologická výchova
- člověk:
 - lidské tělo (růst a vývoj, stavba těla – kostra, svaly)
 - péče o zdraví (zdraví a výživa, sport a hry, první pomoc)

Ve vyučování prvouce ve 3. ročníku navazujeme na poznatky o přírodě a životě lidí, které žáci získali v 1. a 2. r. a prohlubujeme je. Zaměřujeme se především na poznávání místní krajiny, života lidí v obci, povolání lidí, zajímáme se o vyráběné věci, kulturu v obci, pověsti, které se váží ke kraji, upozorňujeme na významné stavby, události a osobnosti.

Charakter učiva 3. ročníku umožňuje snadné využívání mezipředmětových vztahů. Propojováním učiva jednotlivých předmětů vznikají tematické krátkodobé projekty. Žáci si své přírodovědné záznamy zakládají a vytváří si tak svá první portfolia. Tím se při výuce učí žáci spolupracovat, vzájemně si pomáhat a obvykle vznikne přirozená potřeba skupinové práce.

D) Očekávané výstupy na konci 1. období:

Místo, kde žijeme

Žák:

- vyznačí v jednoduchém plánu místo svého bydliště a školy, cestu na určené místo a rozliší možná nebezpečí v nejbližším okolí
- začlení svou obec (město) do příslušného kraje a obslužného centra ČR, pozoruje a popíše změny v nejbližším okolí, obci (městě)
- rozliší přírodní a umělé prvky v okolní krajině a vyjádří různými způsoby její estetické hodnoty a rozmanitost

Lidé kolem nás

Žák:

- rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině, role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi
- odvodí význam a potřebu různých povolání a pracovních činností
- projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků, jejich přednostem i nedostatkům

Lidé a čas

Žák:

- využívá časové údaje při řešení různých situací v denním životě, rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti
- pojmenuje některé rodáky, kulturní či historické památky, významné události regionu, interpretuje některé pověsti nebo báje spjaté s místem, v němž žije
- uplatňuje elementární poznatky o sobě, o rodině a činnostech člověka, o lidské společnosti, soužití, zvycích a o práci lidí; na příkladech porovnává minulost a současnost

Rozmanitost přírody

Žák:

- pozoruje, popíše a porovná viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích
- roztřídí některé přírodniny podle nápadných určujících znaků, uvede příklady výskytu organismů ve známé lokalitě
- provádí jednoduché pokusy u skupiny známých látek, určuje jejich společné a rozdílné vlastnosti a změří základní veličiny pomocí jednoduchých nástrojů a přístrojů

Člověk a jeho zdraví

Žák:

- uplatňuje základní hygienické, režimové a jiné zdravotně preventivní návyky s využitím elementárních znalostí o lidském těle; projevuje vhodným chováním a činnostmi vztah ke zdraví
- chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci, odmítne komunikaci, která je mu nepříjemná; v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné
- reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech
- poznává především sebe na základě poznávání člověka jako živé bytosti, která má své biologické a fyziologické funkce a potřeby.
- poznává zdraví jako stav bio-psycho-sociální rovnováhy života
- seznamuje se s tím, jak se člověk vyvíjí a mění od narození do dospělosti, co je pro člověka vhodné a nevhodné z hlediska denního režimu, hygieny, výživy, mezilidských vztahů atd.
- získává základní poučení o zdraví a nemocech, o zdravotní prevenci a poskytování první pomoci
- osvojuje si bezpečné chování a vzájemnou pomoc v různých životních situacích, včetně mimořádných událostí, které ohrožují zdraví jedinců i celých skupin obyvatel
- uvědomuje si postupně, jakou odpovědnost má každý člověk za své zdraví a bezpečnost i za zdraví jiných lidí
- dochází k poznání, že zdraví důležitá hodnota v životě člověka

Výuka prvouky v 1. období ve spojení s ostatními předměty uplatňuje v rozsahu přiměřeném chápání žáků tohoto věku prvky environmentální výchovy. Žáky učíme citlivému přístupu k přírodě, lásce k okolní krajině, k obci, její minulosti a přítomnosti.

Žákům dáváme příležitost k tomu, aby si uvědomili propojenost vztahů mezi člověkem a přírodou a možnost člověka přírodu ovlivňovat. Učíme je rozlišovat pozitivní způsoby působení člověka v přírodě od způsobů negativních. Žáci poznávají význam a úkol jednotlivých profesí ve vztahu k životnímu prostředí. Necháme je objevovat možnosti ke zlepšování okolního prostředí a péči o něj. Dáváme jim prostor pro nápady co dělat teď, aby i v budoucnosti bylo na Zemi zdravé životní prostředí. Vytváříme první předpoklady k tomu, aby žáci získávali dobrou hodnotovou orientaci v zájmu udržitelnosti rozvoje lidské společnosti.

VZDĚLÁVACÍ OBLAST: UMĚNÍ A KULTURA

Požadavky této vzdělávací oblasti se realizují v 1. – 3. r. ve dvou samostatných vyučovacích předmětech: hudební výchova a výtvarná výchova.

Hudební výchova

A) Výchovně vzdělávací cíle:

- naučit žáky čistě a výrazně zpívat lidové i umělé dětské písně v hlasovém rozsahu přiměřeném žákům mladšího školního věku
- nacvičit správné dýchání a tvoření tónů
- rozvíjet hudební sluch a paměť na melodii i slova
- učit rozlišovat a udržovat určitý rytmus
- rozvíjet hudebnost zařazováním poslechu lidových písní i poslechu hodnotné vážné hudby vhodné pro tento věk a vést žáky k zájmu o hudbu
- poznat a dbát o rozvoj talentovaných žáků
- probouzet u žáků zájem o vlastní pěvecké a hudební aktivity

B) Charakteristika předmětu:

Hlavními složkami hudební výchovy jsou zpěv a poslech hudby. Těžištěm hudebně-výchovné práce je zpěv. Lásku k hudbě se nejnázve probouzí zpěvem, neboť při něm je žák aktivní a tvořivý. Zpívaná píseň nejlépe rozvíjí pěvecké i hudební dovednosti a návyky žáků. Nejčastější formou tohoto období je zpěv jednohlasný. Učitel dbá individuálních zvláštností dětského hlasu, vede žáky k tomu, aby zpívali čistě, lehce a bez křiku. Dále je třeba pamatovat na to, aby rozsah a poloha písní odpovídaly rozsahu a poloze dětského hlasu. V hudební výchově je třeba střídát činnosti tak, aby děti nezpívaly po celou vyučovací hodinu.

Výběr písní má být rozmanitý, má napomáhat hlasovému výcviku. V tomto období jsou pro zpěv nevhodnější lidové písně, dětmi oblíbené písně umělé, vhodné je využívat i písní místních nebo krajových. Současně s výcvikem pěveckých dovedností rozvíjí zpěv hudební sluch žáků, jejich smysl pro čistou intonaci a rytmus. Smysl pro rytmus snadno a dobře rozvíjíme častým zařazováním jednoduchých doprovodných nástrojů (tyčinky, bubínek, tamburína, činely apod.) ke zpěvu žáků. Vnímání hudby se rozvíjí v celé hudebně-výchovné práci, nejvýrazněji při poslechu hudby. Poslechem se učí žáci hudbu citově prožívat a soustředit se. Přitom jsou žáci vedeni k tomu, aby vyjadřovali a srovnávali své dojmy z poslechu hudebních skladeb.

Zpěv by se měl stát pro děti přirozenou potřebou pro vyjádření pohody a radosti, a to i v jiných předmětech než Hv. Proto výuku hudební výchovy vedeme tak, aby se stala pro žáky příjemnou a oblíbenou. K dobrému rozvíjení pěveckých dovedností žáků v tomto období velmi dobře napomáhá každodenní zpěv zařazovaný v průběhu vyučování jako doplněk učiva nebo jako příjemná relaxační chvíle.

Ve zpěvu i poslechu je nezbytné se vracet k probraným písním a skladbám. Jen tak žák může dobře zvládnout melodii a slova písně, zapamatovat si hudební skladbu. Stále zdokonalovanou reprodukcí písní a opakovaným poslechem se prohlubuje vztah žáků k hudebním dílům i intenzita jejich estetického prožitku. Při výuce hudební výchovy je třeba věnovat pozornost hudebně nadaným žákům, dbát o jejich další rozvoj, doporučovat

zájmovou činnost. Zpěvem, poslechem, jednoduchým doprovodem písní na dětské hudební nástroje a pohybovým projevem se stávají děti aktivními provozovateli hudby.

C) Obsah učiva v jednotlivých ročnících:

S hudbou se dítě setkává od malička. Proto v počátcích výuky Hv budeme vycházet ze znalosti jednoduchých lidových písní, které obvykle žáci znají ze zpěvu v rodinách, ze zpěvu podle dětských knížek a ze zpívání v mateřských školkách a dětmi oblíbených hudebních nahrávek.

Děti předškolního věku obvykle umí zpívat písně:

Halí, belí	Pásla Ovečky
Ovčáci, čtveráci	Jedna, dvě, tři, čtyři, pět
Kočka leze dírou	Travička zelená
Skákal pes	Holka Modrooká
Pec nám spadla	Já mám koně
Maličká su	Když jsem já sloužil
To je zlaté posvícení	Pod naším okýnkem
Prší, prší	Čížečku, čížečku

1. ročník

- rozlišování zvuků a tónů
- melodizované říkanky
- hudebně pohybové hry
- dechová a hlasová cvičení
- lidové písně vhodné pro děti, které v dětech budí radost ze zpěvu, lásku k lidem, k přírodě, k domovu
- písně umělé, které zachycují život dětí, svět her, pohádek, fantazie
- pěvecké dovednosti a návyky: správné držení těla a hlavy, správné dýchání, tvoření tónů, výslovnost
- sluchové rozlišování základních vlastností tónu: vysoký – nízký, dlouhý – krátký, silný – slabý (pomocí zrakového i pohybového názoru)
- pohybové vyjádření hudby
- poslech lidové písně v provedení dětských sborů, poslech písní, které zpívají skupiny dětí ze třídy, přístupné a dětem obsahově blízké umělé písně, dětské taneční hry, jednoduché instrumentální skladby

Písně vhodné k nácviku pro 1. ročník:

Travička zelená	Šel zahradník do zahrady
Proč	Když jsem jel do Prahy
Pod naším okýnkem	Já jsem z Kutné hory
Bude zima, bude mráz	Šla Nanyňka do zelí
Pásli ovce valaši	Když jsem já ty koně pásal
Štědrej večer nastal	Žezuličko, kde jsi byla
My tři králové	Máminy oči
Kotě a sluníčko	

Poznámka:

Další písně vhodné pro 1. ročník jsou uvedeny v materiálech pro hudební výchovu nakladatelství Nová škola Brno. Žák by měl na závěr školního roku umět slova a melodii alespoň 8-10 písní.

V průběhu celého roku dbáme při výuce na to, aby vyučování bylo radostné a dalo žákům co nejvíce citových zážitků. V prvním ročníku mají někteří žáci nevyvinutý hudební sluch, nedovedou, či nechtějí zpívat. Pěvecké dovednosti získávají žáci přípravnými cvičeními, která si učitel vytváří z prvků nacvičované písně. Přitom je dobře využívat individuálního zpěvu žáků, kteří intonačně čistě zpívají a ostatní nechat zpěv spolužáka poslouchat a potom napodobovat.

Učitel věnuje péči o hlas žáků pozornost. Dbá, aby žáci :

- zpívali lehce, bez křiku, ve vyvětrané místnosti
- nezpívali dlouho ve vysoké nebo nízké hlasové poloze
- nezpívali celou hodinu
- poslouchali se navzájem

K cvičením hlasovým se řadí cvičení dechová. Při nich se žáci učí hospodařit s dechem. Je možné k nim připojit i pohyby paží. Hlasová cvičení je vhodné volit jednoduchá, aby se mohla soustředit pozornost k vytvoření krásného tónu a správné výslovnosti samohlásek, souhlásek, slabik i slov.

Cvičení sluchová vychovávají hudební sluch žáků. Písně se v tomto období nacvičují podle sluchu.

2. ročník

- dechová a hlasová cvičení z 1. ročníku automatizovat, nevyhledávat stále nová cvičení, měnit pouze motivaci, jde tu hlavně o docílení co nejlepšího provedení
- rytmická cvičení propojujeme s písněmi, využíváme též rytmických slabik, tempo udáváme tleskáním nebo vytukáním dob
- rozšiřování hlasového rozsahu
- zpěv podle pokynů učitele (jednotný začátek všech, podříditi se určitému tempu)
- opakování udaného tónu
- stoupající a klesající melodie tónové řady
- rozlišování vyššího tónu od nižšího
- hudební teorie (notová osnova, houslový klíč, taktová čára, noty podle délky)
- hudební nástroje
- poslech hudby

Písně vhodné k nácviku pro 2. ročník:

Černé oči	Kalamajka
Kdybys měla má panenka	Marjánko
Dělání	Ach synku, synku
Nesem vám noviny	Běžela ovečka
Jak jsi krásné neviňátko	Na tý louce zelený
Štěstí, zdraví, pokoj svatý	Krávy, krávy
Zimní	Když jde malý bobr spát
Mach a Šebestová	

Poznámka:

Další písně vhodné pro 2. ročník najdete v učebních materiálech nakladatelství Nová škola, vhodné je zařazovat též písně regionální. Žák by se měl v průběhu školního roku naučit zpívat 8 – 10 nových písní.

Písně tvoří i ve 2. ročníku hlavní součást práce v hodinách Hv. I ostatní činnosti při výuce spojujeme pokud možno se zpěvem. Návčik písní provádíme nápodobou, žáky ke zpěvu vhodně motivujeme, dbáme na pochopení obsahu textu písně, na osvojení si textu, rytmu i melodie jednotlivými žáky. Při zpěvu věnujeme pozornost výslovnosti. Při opakování písně doprovázíme jednoduchým rytmickým nebo pohybovým doprovodem. Vhodnou pomůckou jsou nástroje Orfovy školy. Jednoduché rytmické nástroje si též snadno můžeme připravit s dětmi z běžně dostupných materiálů a předmětů.

3. ročník

- pěvecký rozsah c1 – d2
- pěvecké návyky (držení těla a hlavy, dýchání, tvoření tónů, výslovnost)
- dynamické odstíny slabě – silně v rozmezí p – mf
- zpěv podle pokynů učitele (jednotný začátek, konec písně, tempo, síla)
- tóny ve vzestupné a sestupné řadě na úryvcích písní a cvičeních
- durový tónický trojzvuk a zpíváme ho pomocí písně „Ovčáci, čtveráci“
- dvoudobá chůze a tanec v průpletu, přísunový krok (spojení s Tv)
- pohybové vyjádření melodie
- hudební nástroje podle vzhledu i podle tónu, rozlišujeme nástroje strunné, dechové a bicí
- dětské rytmické nástroje pro doprovody písní
- poslech české hudby pro slavnostní příležitosti (B. Smetana, A. Dvořák), poslech hudby taneční, poslech státní hymny
- hudební nauka – notová osnova, houslový klíč, nota celá, půlová, čtvrt'ová, pomlky

Písně vhodné k návčiku pro 3. ročník:

Beskyde, Beskyde	Tancuj, tancuj
Pekla vdolky	Narozeninová
Vyletěla holubička	Není nutno
Už ty pilky dořezaly	Jarní slunce
Čí je, čí je, čí je děvče	Ztratila Lucinka bačkorku
Kačenka divoká	A já su synek z Polanky
Rychle bratři, rychle vstávejme	Až já pojedu přes ten les

Poznámka:

V materiálech pro Hv najdete další písně vhodné pro 3. ročník. Žák by se měl ve 3. ročníku naučit zpaměti 10 – 12 písní. Ve 3. ročníku, stejně jako v ročnících předcházejících, zůstává opět hlavní součástí výuky hudební výchovy zpěv.

Zpěv doprovázíme rytmickými nástroji. Když nemáme rytmických nástrojů dostatek, sami si je vyrábíme např. ze skořápek ořechů, kelímků naplněných rýží, čočkou apod., místo hůlek použijeme vařečky, lžičkou ťukáme do skleničky apod. Žákům dáváme možnost objevit další zvukové efekty a zkusit je při zpěvu využít.

S hudbou se žáci mohou setkat též při návštěvě koncertů, besedách o hudbě a při vlastních hudebních aktivitách. Žáci mohou rovněž sledovat část videozáznamu koncertu. Poslechové skladby v 1. období vzdělávání volíme podle nahrávek, které jsou k dispozici. Dbáme, aby v poslechových skladbách byly zastoupeny písně lidové, známé umělé písně pro děti a věku přiměřené skladby významných českých hudebních skladatelů.

D) Očekávané výstupy na konci 1. období:

Žák:

- zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase
- rytmičuje a melodizuje jednoduché texty, improvizuje v rámci nejjednodušších hudebních forem
- využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře
- reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie
- rozlišuje jednotlivé kvality tónů, rozpozná výrazné tempové a dynamické změny v proudu znějící hudby
- rozpozná v proudu znějící hudby některé hudební nástroje, odliší hudbu vokální, instrumentální a vokálně instrumentální

Výtvarná výchova

A) Výchovně vzdělávací cíle:

- probouzet a rozvíjet schopnosti výtvarného vyjadřování žáků
- rozvíjet tvořivé schopnosti žáků, pěstovat jejich estetické cítění a vkus
- vytvářet základní pracovní návyky pro výtvarnou činnost žáků
- vytvářet kladný citový vztah k výtvarnému umění
- seznamovat žáky s výtvarnými nástroji, materiály a technikami
- učit žáky pozorovat a vnímat krásu přírody, hovořit o svých pocitech a dojmech, pokusit se je výtvarně vyjadřovat
- dát dítěti možnost osobitého výtvarného vyjádření určitého prožitku nebo představy neovlivněného vnuceným výtvarným vzorem
- četbou, vyprávěným příběhem, hudbou, dramatickým dílem podněcovat a rozvíjet výtvarné představy žáků, dát možnost výtvarným projevům v různých technikách
- výtvarně experimentovat, objevovat tvary věcí kolem nás, hra s linií s využitím různých plastických materiálů
- výtvarně zobrazovat tvary předmětů na základě her s nimi
- kreslením, malováním a modelováním rozvíjet tvarovou, barevnou i prostorovou představivost a jemnou motoriku
- pozorovat a porovnávat jednoduché předměty, hledat jejich jednotlivé kvality – barevnost, pojmenovávat vlastnosti, tvary, hledat a odlišovat struktury
- dbát na rovnoměrnost a vyváženost smyslových, citových a rozumových přístupů a jejich propojování s důrazem na rozvoj fantazie a svobodného subjektivního vyjadřování
- učit se prezentovat svůj výtvarný projev a naslouchat sdělení druhých
- využívat zkušeností žáků, učit je respektovat vzájemné odlišnosti ve výtvarném vyjadřování
- dovedností získaných při výtvarných činnostech využívat při výuce prvouky, matematiky, českého jazyka i psaní a naopak
- seznamovat žáky s ilustracemi v dětských knihách, poznávat nejznámější malíře – ilustrátory, mezipředmětové vztahy se čtením a literární výchovou
- podílet se na výzdobě třídy, školy; učit se prezentovat své práce
- příležitostně navštěvovat výstavy dětských výtvarných prací a výstavy výtvarných umělců v regionu

B) Charakteristika předmětu:

Výtvarná výchova jako předmět je součástí procesu rozvoje estetických vztahů žáků ke skutečnosti a k umění. Výuka výtvarné výchovy vychází především z citového vztahu žáků k zobrazované skutečnosti. Výtvarné činnosti rozvíjejí tvořivost, fantazii, estetické cítění, podněcují a uspokojují potřeby žáků vyjadřovat se k různým tématům, situacím, prožitkům. Pro výtvarnou činnost v tomto období je nepostradatelné příznivé a klidné prostředí zbavené strachu ze známky nebo výsměchu druhých.

Děti se snaží výtvarně vyjadřovat své představy výtvarnými prostředky již od útlého věku. Výtvarný projev předškolního věku je především rázu schematického. Děti svým kresbám

rozumí, dospělí většinou nedovedou do jejich světa vstupovat. Není však vhodné myšlenkový svět dětí narušovat předkreslováním a vedením k napodobování. Je naopak potřebné dát dítěti svobodu a do jeho kreseb nezasahovat.

V 1. – 3. ročníku převládá spontánnost, bezprostřednost výtvarného projevu dítěte. Dítě kreslí rádo z paměti, předloham se vyhýbá. Jeho představy ho těší a snaží se je ztvárnit. Vhodná motivace, která předchází výtvarné tvorbě, podněcuje uvolnění dětské fantazie. Děti potom často tvoří s velkým zaujetím a prožívají velkou radost z toho, co vytvořily. Jejich práce jsou plné volnosti, naivnosti a psychologických záhad.

Úlohou učitele je posilovat sebevědomí žáků, využívat jejich fantazii, rozvíjet ji, podporovat jejich vlastní výtvarné vyjadřování, podněcovat zájem o výtvarnou práci vhodnou motivací. V tomto období je vhodné, když mezi metody a formy práce zařazuje učitel co nejvíce různé hravé činnosti a experimentování. Výtvarná výchova dává žákům možnost se individuálně svou výtvarnou činností projevit, sami mohou různými výtvarnými prostředky ztvárnit své vidění světa. Je dobře, když svůj výtvarný projev mají žáci možnost obhájit, vysvětlit spolužákům a vyslechnout jejich názory. Často právě vzájemné hovory žáků o svých výtvorech mohou měnit jejich pohled na svět nebo určitou věc. Zde má učitel příležitost jemně usměrňovat a postupně působit na vytváření výtvarného vkusu žáků.

Tato výchova prolíná celým obdobím. Jeví se jako vedení žáka:

- k svobodnému výtvarnému vyjádření
- k uvědomování si krásy tvarů, barev a barevných kombinací, struktur
- k postupné schopnosti samostatné volby výtvarné techniky (technologie), ke správnému zacházení s výtvarnými nástroji, barvami apod.
- k účasti na utváření prostředí, ve kterém žijeme, učíme se

Ve všech formách výtvarného projevu (v kresbě, malbě, grafice, modelování, prostorovém vytváření, v kombinovaných technikách ...) se projevuje dětská osobnost dítěte, jeho citění a chápání světa kolem sebe. Téměř všechny námětové okruhy výtvarné výchovy obsahují základní vztahy k životu, prostředí a lidem, a proto souvisí blízce s výukou prvouky a vztahem žáků k životnímu prostředí. Učitelům se přímo nabízí možnost k mezipředmětovým vztahům a využití výtvarných činností žáků v různých malých projektech. Velmi vhodné je uplatňovat ve výuce náměty z žákova okolí, z dětského života z prostředí obce i školy.

Při výtvarné tvorbě plné her, fantazie, spontánnosti, experimentů s technikami i materiály by nemělo v tomto období chybět ani výtvarné zpracování určitého konkrétního tématu (kresbou, malbou), které v některých pojetích pohledu na výtvarnou výchovu v tomto školním věku bývá poněkud zatlačováno do pozadí pro svou údajnou nevhodnost, obtížnost či přílišnou konkrétnost. Ale i tato oblast má v tomto období své místo a opodstatnění.

Takové výtvarné práce mohou být dvojího druhu:

- na základě vlastní představy dítěte
- podle skutečnosti

Kresba z představy má zpočátku ilustrativní charakter, vypráví o bezprostředních zážitcích a zkušenostech žáků a o jeho citovém životě. Motivací k těmto kresbám může být prožitek z her, ze čteného textu, z osobního prožitku, z vycházky apod.

Kresba podle skutečnosti vyjadřuje obvykle první dojem žáka z pozorování. Každý sleduje zpočátku něco jiného, někoho zaujme barva, jiného zaujmou detaily, někdo dovede zachytit linie pozorovaných věcí, někdo zase zachytí jejich funkci. Žák se postupně učí výtvarně uvažovat, pozorně vnímat skutečnost a výtvarně vystihnout její podobu. Proto již v tomto období můžeme začít i s kreslením věcí podle skutečnosti. Žáci samozřejmě nedokáží hned dokonale zachytit pozorovanou skutečnost. Spokojujeme se proto zejména s vystižením toho charakteru předmětu, který pozorujeme. Tyto kresby velmi vhodně využíváme nejen při výuce prvouky, ale i v hodinách matematiky, čtení a psaní. Mnohý žák se v mladším školním věku snáze vyjadřuje kresbou než slovy. Kresbou může např. snadno vyjadřovat porozumění čtené větě nebo čtenému příběhu, porozumění funkci pozorované věci (např. mlýnek, struhadlo). Tím výtvarná výchova přesahuje rámeček předmětu jako takového.

K vytváření hlubšího vztahu k výtvarnému umění využíváme návštěvy výstav obrazů, loutek a maňásků, hraček, pohlednic aj., besedujeme nad knihami a jejich ilustracemi.

K vycházkám v průběhu roku je vhodné přidávat prvky výtvarné výchovy, neboť při nich s žáky můžeme pozorovat např. výstavbu obce, významné stavby obce, stavební sloh, ve kterém jsou domy postaveny, úpravu domů a jejich okolí, získáváme spoustu námětů, zajímavostí, postřehů, nasbíráme materiály pro další práci.

Na vytváření žákovského výtvarného vkusu a jeho vztahu k výtvarnému umění a výtvarným hodnotám má také vliv prostředí (rodina, škola, obec, její okolí), kde děti žijí. Nemalý vliv má i rozvoj techniky – fotografie, televize, video, počítače, které zprostředkovávají dětem spoustu podnětů, zážitků (pozitivních, ale v mnoha případech i negativních). Pak je třeba také takováto témata do hodin výtvarné výchovy zařazovat a pomoci tak dětem přemíru podnětů zpracovávat, uvědomovat si jejich hodnotu, zaujímat k nim nějaké postoje, vnímat pozitivní i negativní.

Některé činnosti mohou dětem ukázat, jak lze tuto moderní techniku vhodně využít (počítačová grafika, internet, televizní motivační či vzdělávací pořady, reklama, plakáty, kreslená animace, loutky ...).

Učitel, který dovede dětskou duši naladit k výtvarnému projevu, bývá často odměněn bohatstvím dětských nápadů.

Pro výuku výtvarné výchovy je třeba mít dostatečné množství pomůcek a poučit žáky, jak se s nimi zachází. Kromě základních pomůcek pro výtvarné činnosti, které má každý žák svoje vlastní, je třeba mít soubor pomůcek ve třídě pro specifické a složitější výtvarné techniky. Výtvarná výchova nevede samoučelně jen k osvojování výtvarných technik. Prostřednictvím výtvarných činností pomáhá k výchově citlivého člověka, který si všímá okolního světa a jeho projevů.

C) Obsah učiva v jednotlivých ročnících:

Přehled tematických okruhů v daném období:

- a) **objevování světa přírody** v jednotlivých i v širších souvislostech
 - pozorování přírody (přírodniny, rostliny, zvířata)
 - chápání přírody ve smyslu prostředí života (krajina jako prostředí pro rostliny, zvířata, lidi);
 - tvář krajiny v různých souvislostech (barevnost krajiny a její proměny v průběhu roku, využití žákovských zkušeností)
 - vztah k přírodě (estetické oceňování krásy přírody)

- příroda a běh času (roční období, počasí)

b) *poznávání a prožívání světa dítěte*

- pocitování domova jako životní jistoty (dítě v domácím prostředí, domácí práce, hry)
- poznávání školy – nové životní prostředí (třída, škola, spolužáci)
- styk se světem mimo školu (ulice, cesta do školy, sport, hry, výlety, hřiště, přátelé)

c) *svět, který děti pozorují, který pocítují a kterému naslouchají*

- setkávání s prostými životními zkušenostmi (u lékaře, na poště, na nádraží, v obchodě aj.)
- poslouchání a vyprávění (pohádky, písničky, říkadla, zážitky)
- významná sváteční setkávání (rodinné oslavy, Vánoce, Velikonoce)
- vnímání smyslových vjemů a jejich výtvarný záznam (přepis pocitů z dotýkání, přepis zvuků aj.)

d) *svět dětské fantazie – výtvarná hra a experiment*

e) *svět, který dítě obklopuje, ovlivňuje ho (věda a technika, výstavy, architektura, besedy, ...)*

Náměty pro práci v 1. ročníku

- námětové kreslení na základě vlastních prožitků dětí
- poznávání základních barev a jejich různé užívání
- kresby podnětené vyprávěním, četbou, vhodnou motivací ilustrující fantazii dítěte – kreslení podle představ
- kresby a modely přírodnin vztahující se k učivu prvouky, zobrazují vše, co dětem poskytuje příroda – kreslení podle skutečnosti, jehož hlavním účelem je vystižení tvaru a barvy
- výtvarné dotváření přírodnin na základě představ dítěte
- vytváření prostorových fantazií seskupováním a kombinováním přírodních i umělých materiálů, včetně materiálů netradičních
- hry s barvou, poznávání vlastností barev, výtvarné využití vzniklých náhodností, které vzbuzují v dětech rozličné představy
- hra s linií, vedení linie v různých materiálech
- jednoduché dekorativní kreslení, otisky přírodních prvků na papír a do plastických materiálů
- plastická a prostorová tvorba – spontánní hry s různými tvárnými materiály
- prostorové hry se stavebnicovými prvky
- jednoduché prvky moderní techniky ve výtvarné tvorbě
- seznamování se s významnými osobnostmi výtvarného umění jako např. Josef Lada

Náměty pro práci ve 2. – 3. ročníku

- námětové kreslení na základě vlastního prožitku, rozvoj dětské představivosti a fantazie
- dětský příběh vyjádřený kresbou
- pozorování přírodnin, rozlišování tvarů, barvy, struktury, jejich kombinace a výtvarné dotváření
- využití barev základních i barev vzniklých mícháním, tvoření souladu dvou barev
- pozorování tvarů užitkových předmětů a pokusy o výtvarné ztvárnění jejich obrysové linie
- pozorování tvarů a poznávání funkcí různých předmětů, které člověk používá k práci, grafický záznam pohybu a zobrazení předmětu
- rytmické řešení plochy s využitím různých prvků a střídání barev – jak se dá návrhů využít
- členění plochy s použitím libovolných geometrických prvků, barevná kompozice – náměty pro využití návrhu
- jednoduché náčrty, plány, modely podle fantazie a skutečnosti
- hračky v životě dětí, výtvarný návrh hračky, pokus o jeho výrobu
- prostorová tvorba – formování, deformování materiálů, pokus o plastické komponování;
- prostorové činnosti s dostupnými stavebními prvky (papírové krabičky)
- kombinace prvků moderní techniky, návrhy, plány, ...
- seznamování se s významnými osobnostmi výtvarného umění jako např. Josef Lada, Ondřej Sekora, Helena Zmatlíková, Adolf Born,...

Učivo:

- hra s barvou (míchání, zapouštění, překrývání)
- sbírky a instalace z drobných předmětů (přírodních, umělých, vč. odpadových), poznávání jejich vlastností, zpracování různými technikami
- vyhledávání výrazných a zajímavých linií, tvarů, barev, struktur, jejich zaznamenávání (kresba, malba, otisk, frotáž, ...)
- výtvarné vyjádření zážitků, emocí, smyslových vjemů, myšlenek, událostí, pohybu (malba, kresba, linie, tvar, ...)
- hra s běžnými i netradičními nástroji a materiály (štětec, dřívko, rudka, uhel, tužka, fixa, ruka, prsty, provázek, papír, kůra, textilie, kůže, kovy, plasty, ...)
- výtvarné vnímání věcí, užitkových předmětů z hlediska funkce, tvaru, dekoru, ... (kresba, vytrhávání z papíru, koláž, ...)
- náčrty, plány, modely (průčelí ulice, městečka, ...)
- prostorové objekty (modelína, modurit, sádra, papír, přírodniny, plasty, textil, kůže – mísení, hnětení, lití, lepení, stříhání navlékání)
- jednoduché grafické techniky (otisk, frotáž, papírořez, tisk z koláže, kombinace technik)
- různé techniky s velkými formáty (balicí papír, velké formáty čtvrtek, chodník, ...)
- třídní projekty
- výtvarně dramatické a komunikační hry (sochy, maňásci, ...)
- dotváření prostředí, ve kterém žijeme výtvarnými pracemi

- vycházky s výtvarnými náměty, pozorováním (sběr materiálů, pozorování věcí, prvky staveb, práce v terénu, ...), návštěvy výstav, muzeí

Praktické dovednosti:

Žáci v průběhu 1. období:

- pracují s barvou různé konzistence, rozeznávají studené a teplé barvy, osvojují si dovednost míchat základní barvy
- poznávají různé materiály (přírodní i umělé) seznamují se s různými způsoby jejich zpracování (různými technikami), osvojují si dovednosti práce s různými nástroji
- rozvíjejí schopnost výtvarně vnímat věci, užitékové předměty z hlediska funkce, tvaru, dekoru, pohybu apod.
- komponují jednoduché tvary, vnímají neuspořádaní či záměrné rozmíst'ování či řazení
- poznávají možnosti námětového plošného i lineárního vyjádření, pokoušejí se volně pracovat s linkou, tvarem, obrysem
- pokouší se dotvářet výtvarné práce písemným projevem
- experimentují s různými materiály k vytváření prostorových prací
- poznávají prostředí školy, okolí obce, sledují detaily staveb, předmětů
- postupně si osvojují schopnost vyjádřit se o své práci, zdůvodnit, hodnotit, vyjádřit se také o práci jiných, vést dialog o výtvarné práci, být tolerantní
- podílejí se na dotváření prostředí, ve kterém žijí, které je obklopuje, vystavují své práce, připravují výtvarnou výzdobu prostředí třídy, školy
- spolupracují na třídních projektech
- poznávají výtvarná vyjádření významných malířů (zejména ilustrátorů dětských knih, regionálních umělců), aj. výtvarných umělců
- docházejí k poznání, že výtvarné umění patří ke kulturnímu bohatství národa

D) Očekávané výstupy na konci 1. období:

Žák:

- rozpoznává a pojmenovává prvky vizuálně obrazného vyjádření (linie, tvary, objemy, barvy, objekty); porovnává je a třídí na základě odlišností vycházejících z jeho zkušeností, vjemů, zážitků a představ
- v tvorbě projevuje své vlastní životní zkušenosti; uplatňuje při tom v plošném i prostorovém uspořádání linie, tvary, objemy, barvy, objekty a další prvky a jejich kombinace
- vyjadřuje rozdíly při vnímání události různými smysly a pro jejich vizuálně obrazné vyjádření volí vhodné prostředky
- interpretuje podle svých schopností různá vizuálně obrazná vyjádření; odlišné interpretace porovnává se svojí dosavadní zkušeností
- na základě vlastní zkušenosti nalézá a do komunikace zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil

VZDĚLÁVACÍ OBLAST: ČLOVĚK A ZDRAVÍ

Požadavky této vzdělávací oblasti se realizují v 1. – 3. ročníku prostřednictvím tělesné výchovy (samostatný předmět), zdraví a výchova ke zdraví (není samostatný předmět)

Tělesná výchova

A) Výchovně vzdělávací cíle:

- rozvoj pohybových schopností a dovedností žáků
- rozvoj smyslu pro účelný a krásný pohyb
- získat návyky správného držení těla, nacvičovat základní cviky k získání těchto návyků
- vést žáky k vědomému zvládnutí pohybu, zařazovat cviky na koordinaci pohybů
- zvyšovat pohybový rozsah a obratnost žáků
- upevňovat charakterové vlastnosti žáků, rozvíjet sociální vztahy
- získávat pocit nutnosti pravidelného cvičení jako součásti správného životního stylu
- vštípit dětem radostný pocit z pohybu
- pochopit důležitost organizace a spolupráce hlavně formou her (dodržování pravidel, umět se podřídit kolektivu, spolupracovat...)
- neustále seznamovat žáky s důležitostí dodržování bezpečnostních zásad (při hrách v tělo- cvičně, na hřišti, při cvičeních s náčiním nebo na nářadí...)
- umět slyšet, vnímat a reagovat na povely učitele (nejen na píšťalku, ale i na jiné podněty – slovní , gestikulační ...)
- naučit žáky připravit na sportovní výkony – zvolit vhodnou obuv, vhodné oblečení (sepnout vlasy, odložit hodinky a jiné cennosti ...)
- posilovat tělesnou kondici a duševní pohodu dětí správně zvolenými aktivitami, vhodnými a přiměřenými tomuto věku
- z hlediska správné organizace a bezpečnosti je vhodné zvládnout s dětmi základy pořadových cvičení (nástupy, povely pozor, pohov...)
- využívat různá kondiční cvičení k rozvoji a zvýšení pohybových schopností žáků – to je zvyšovat obratnost, vytrvalost, rychlost, pohyblivost (za pomoci různého náčiní, využití různých druhů nářadí, přeskoky, odrazy, překonávání překážek, různé druhy běhů...)
- vnímat důležitost průpravných cvičení (rozcviček), jako prostředku pro zlepšení a odstranění nedostatků, které vznikají z jednostranného zatížení páteře či ze špatného způsobu života, nedostatku sportovních aktivit
- seznamovat žáky s důležitostí správného rozcvičení, využívat veškeré kompenzační prostředky (protahovací, uvolňovací cvičení , strečink, ...)
- učit žáky cítit, vnímat hudbu a umět ji vyjadřovat pohybem, snažit se rozvíjet rytmické cítění, začleňovat taneční prvky (lidové písničky)
- rozvíjet dovednosti žáka zvládnutím základů atletické abecedy (běhy, skoky, hody ...)
- zvládat průpravná cvičení pro míčové hry, správně zvládat techniky házení, chytání, přihrávání
- seznamovat žáky s nácvičkem jednoduchých základů miniher
- vkládat dle možností cvičení v různém prostředí, seznamovat žáky s pohybem na hřišti, ve volné přírodě, v lese
- dle možnosti zařadit zimní sportování (bobování, sáňkování, lyžování, bruslení)
- vštípit základy plaveckých dovedností
- nesoustředit se jen na hodiny Tv, ale začleňovat do vyučování další pohybové aktivity – vycházky, pohybové chvílky, cviky ve třídě na správné držení těla)

B) Charakteristika předmětu:

Veškeré tělesné pohybové aktivity vedou k všestrannému rozvoji žáka, nejen ke zvýšení jeho pohybových schopností a dovedností, ale i k posílení jeho charakterových vlastností (zodpovědnost, spolupráce, vytrvalost, odvaha, schopnost respektovat pokyny, umět se podřídit kolektivu ...).

Tělesná výchova pěstuje u žáků kladný vztah ke sportu a pohybu vůbec, aby se sport stal součástí jejich zdravého životního stylu. Systémem jednoduchých pohybových a sportovních aktivit vede ke zvyšování tělesné zdatnosti a k správnému držení těla žáků.

Vštěpováním pohybových návyků a vyvoláním radostného pocitu z pohybu u dětí se podílíme na zvyšování jejich psychické odolnosti vůči negativním vlivům svého okolí a na posilování jejich charakterových vlastností. Základní a důležitou metodou, která slouží ke splnění všech těchto cílů a úkolů je HRA a dodržování herních pravidel.

Osvojením základů herních technik a taktických postupů, zvyšujeme u žáků nejen pohybové schopnosti, ale také podporujeme jejich prostorovou orientaci, schopnost správného a rychlého rozhodování i schopnost pohotově reagovat.

Neustále věnujeme patřičnou pozornost bezpečnosti při výuce Tv, průběžně opakujeme bezpečnostní pravidla, upozorňujeme na možnosti úrazů, snažíme se vštípit pocit zodpovědnosti za své chování a svoji bezpečnost, pocit sounáležitosti a ohleduplnosti ke svým spolužákům.

Tělesná výchova je předmět, kde je nutný diferencovaný přístup k žákům podle jejich momentální tělesné zdatnosti. Zde musíme citlivě hodnotit každého žáka, vzhledem k jeho individuálním možnostem a předpokladům pro zvládnutí různých pohybových aktivit.

V hodinách Tv se nezaměříme jen na rozvoj a zdokonalování pohybových schopností, ale také vštěpujeme důležité hygienické zásady s tím spojené.

Pohybové činnosti by měly prolínat a doplňovat i další oblasti výchovy, měly by se objevovat i v dalších předmětech jako např. vhodné rozcvičky, pohybové hry, taneční prvky.

Správně řízená výuka tělesné výchovy vyžaduje, aby učitel:

- kladl na žáky tělovýchovné požadavky, které jsou přiměřené jejich tělesné a pohybové vyspělosti
- dbal rozdílu mezi chlapci a děvčaty
- volil program s ohledem na roční období a materiálně technické vybavení školy
- dbal bezpečnosti žáků a vedl žáky k nacvičování vhodné a správné dopomoci a záchrany při cvičení
- účelně zaměstnával co nejvíce žáků vhodnými bezpečnými úkoly ke cvičení ve družstvech

Hlavní organizační formou vyučovacího procesu je vyučovací hodina tělesné výchovy. Vyučovací hodiny tělesné výchovy se nespojují do dvouhodin, rovnoměrně se rozkládají do týdenního rozvrhu.

Zařazování kurzu plavání – dle podmínek školy.

Tělovýchovné chvílky

Do vyučovacích hodin ostatních předmětů je vhodné vkládat tělovýchovné chvílky. Zařazují se, když se u žáků začne projevovat únava. Jejich programem jsou koordinační, vyrovnávací i kondiční cviky, které žák zná z výuky Tv v daném ročníku.

Hygienické požadavky pro Výuku Tv

Cvičební prostory – tělocvičny je třeba udržovat v čistotě a jejich vybavení vždy před užitím kontrolovat.

Na vyučovací hodiny Tv se žáci převlékají do cvičebních úborů. Z pedagogických důvodů používá cvičební úbor i učitel.

Pro zvýšení odolnosti organismu se doporučuje, aby výuka Tv probíhala často na hřišti nebo v terénu. Chceme prospět zdraví žáků, a proto realizujeme mimoškolní tělovýchovné aktivity žáků ve spolupráci s rodiči, sportovními oddíly aj.:

- kroužky
- nepovinné předměty

Cílem této spolupráce je dosáhnout, aby většina žáků měla alespoň 4 x za týden hodinu Tv. Realizace tohoto záměru je možná proto, že spolupracujeme s tělovýchovnými oddíly (2 hod. školní Tv, 2 hod. mimoškolní Tv) – dle podmínek školy.

Charakteristika některých cvičení zařazovaných pravidelně do hodin Tv

Vyrovnávací cviky

Jsou to průpravná gymnastická cvičení, která jsou zaměřena na uvolnění a protažení jednotlivých svalových skupin. V tomto období posilovací cviky zařazujeme jen jednoduché a krátce. Pozornost věnujeme cvičením koordinačním, cvičení na zvětšování pohybového rozsahu kloubů, také na podporu návyku správného držení těla.

Cvičení mohou být prováděna v rytmických obměnách s možností hudebního doprovodu. Patří sem cvičení prostná, s náčiním i na náradí, na místě i za pohybu. Dbáme při tom na přiměřený čas pro zařazování těchto cvičení do vyučovacích hodin.

Kondiční cvičení

Cvičení se zaměřením na rychlost, pohyblivost, obratnost, vytrvalost, to jsou: běh, skoky, házení, cvičení rovnováhy, lezení, šplhání, překonávání překážek, gymnastická cvičení s náčiním i bez náčiní (např. s míči, se švihadly, na lavičkách, žebřinách apod.).

Rytmická cvičení a tanec

Rytmická cvičení jsou velmi vhodnou součástí vyučování v 1. – 3. r., zařazujeme je nejen do vyučovacích hodin Tv, ale též do hodin hudební výchovy i českého a anglického jazyka. Podporují značnou měrou dobrý psychický vývoj žáků. Cvičení zařazujeme jako rytmizaci jednoduchých a dětem známých pohybů podle hudebního doprovodu, v 1. a 2. ročníku cvičíme i podle říkanek a písní.

Tanec pomáhá zvládnout základní pohyby paží, nohou a trupu. Učíme žáky základní taneční kroky. Zaměřujeme se na estetický pohybový projev v přiměřeném tempu a dětem srozumitelném rytmu.

C) Obsah učiva v jednotlivých ročnících:

1. ročník

Pořadová cvičení:

- základní postoje – pozor, pohov, povely – v řad nastoupit, rozchod
- nástup na značky, do řady, do družstev, společný pozdrav

Rytmická gymnastika a tanec:

- rytmizace jednoduchých pohybů podle říkadel a písní
- rytmizace jednoduchých a známých pohybů podle hudebního doprovodu – též volné pohybové vyjádření hudby.
- motivovaná a rytmizovaná chůze a běh v základním tempu
- pokus o přísuný krok, poskočný krok, cval stranou
- nácvik správného držení těla (v lehu na zádech), při rytmických cvičeních a tanci

Drobné hry:

- hry spojené s během – honičky (např. všichni domů, na rybáře, zajímaná, podběhy pod dlouhým kroužícím švihadlem aj.)
- hry spojené s házením míče (např. míčová válka, přihrávaná v kruhu, vybíjená v kruhu aj.)
- hry spojené s vítězstvím někoho (např. boj o místo, boj o míč, přetahy, přetlaky, kohoutí zápas aj.)
- hry pro uklidnění (např. Kuba řekl, na sochy, přibližovaná aj.)
- hry na hřišti, na sněhu, na ledu

Lehká atletika:

- běh střídaný s chůzí, překonávání přírodních i umělých překážek
- rychlý běh na 25m
- vytrvalostní běh nejdéle 30s
- skok daleký z místa odrazem snožmo a skok daleký z rozběhu
- hod míčkem horním obloukem na dálku

Sportovní gymnastika (v 1. ročníku):

Akrobatická cvičení:

- převáły stranou v lehu – vzpažit (válení sudů)
- kolébka na zádech – ze sedu skrčmo, uchopením za bérce z dřepu spojného leh vnesmo – skrčmo kolébkou vzad
- stoj na lopatkách – z lehu vnesmo
- kotoul vpřed – z podřepu spojného – předpažit, i opakovaně

Cvičení na nářadí:

- a) cvičení na lavičce

- chůze vpřed, vzad i s obraty (také na kladince lavičky)
- přeběhy lavičky
- b) šplh na tyči
- šplh s přírazem na tyči

Sportovní hry:

příprava:

- přihrávka obouruč ve dvojicích (na místě)
- vrchní přihrávka jednoruč na místě
- vrchní chytání obouruč na místě

Konkrétní sportovní hry – dle podmínek školy

Sáňkování:

- sjezd na saních na přiměřeném svahu
- sjezd přímý a šikmý se zatáčením
- rozjezd jednotlivce a dvojic

Turistika: (v 1. ročníku):

- chůze k cíli vzdálenému asi 1.5 km
- smyslové hry zaměřené na pozorování okolí a hledání předmětů
- chování v přírodě
- překonávání přírodních překážek
- orientace v terénu (*vím, kam jdeme*)

2. ročník – 3. ročník

Pořadová cvičení a chůze:

- základní postoje - pozor, pohov
- základní povelů - nástup, pozor, pohov, vpravo vbok, vlevo vbok, vyrovnat, rozchod
- nástup na značky, do řady, do družstev, společný pozdrav
- chůze do rytmu (na počítání), chůze s písní do pochodu v zástupu i ve dvojicích

Rytmiická gymnastika a tanec:

- rytmizace jednoduchých pohybů podle písní
- pohyb v dvoudobém taktu, dvoudobý takt v písní
- střídání chůze a běhu - nepravidelné, pravidelné
- přísuný krok, cval stranou, poskočný krok
- využití naučených kroků v lidovém tanci, chůze s průpletem

Průpravná cvičení:

- rozcvičky k procvičení koordinace pohybů ve trojdobém a čtyřdobém taktu
- cvičení ve stoji spojném i stoji rozkročném
- cvičení v kleku, v sedu snožmo, zkřížmo i skrčmo
- cvičení v lehu na zádech
- chytání míčů a míčků do obou rukou po vlastním nadhozu i odrazu od země i od zdi

Drobné hry:

- hry spojené s během

- hry spojené s házením
- hry pro uklidnění
- hry na hřišti (pravidla her s míčem)

Cvičení rovnováhy:

- stoj na jedné noze (druhá v pohybu)
- poskoky na jedné noze
- chůze po lavičce s plněním drobných úkolů (nesu míč, přeskakují překážku, přidávám potlesky nad hlavou, před a za tělem apod.)
- chůze po kladince lavičky

Lehká atletika:

Běhy:

- běh střídavý s chůzí
- běh přes drobné překážky, např. v přírodě (přes kameny, větvičky apod.)
- štafetové běhy
- rychlý běh do 25 metrů, ve třetím ročníku do 40 metrů

Skoky:

- skok z místa s doskokem na měkkou podložku
- výskoky na překážku (rozběh, seskok)
- skok přes motouz ve výši kolem 50 cm
- přeskok pruhu širokého 50 - 100 cm
- přeskok lavičky s dopadem na měkkou podložku
- skok daleký s rozběhem

Hody míčkem a drobnými předměty v přírodě:

- házení kaštanů, šišek (vrchní oblouk – pravá i levá paže)
- házení různými předměty na cíl
- házení míčkem a kutálení míčů
- přehazování míčů a drobných předmětů
- házení do naznačených terčů o straně 1 metr na vzdálenost 4 metry
- hod míčkem na dálku

Sportovní gymnastika ve 2. – 3. ročníku:

Akrobatická cvičení:

- přidat změny postojů a poloh, upevnit dovednost správného kotoulu napřed
- převaly a kolébky na zádech
- leh na zádech, vztyk bez pomoci rukou, opakovaně
- sed zkřížmo, vztyk bez pomoci rukou, opakovaně
- válení stranou i do mírného svahu
- kotoul napřed ze stoje spojitelného, ze stoje rozkročného
- kotoul, obrát, druhý kotoul; dva kotouly za sebou
- kotoul napřed z chůze

- stoj s oporou o lopatky a záloktí (svíčka)
- cvičení rovnováhy (ve stoji na jedné noze)

Cvičení na náradí:

a) cvičení na lavičkách

- chůze vpřed i vzad s obraty, přeběhy lavičky
- cvičení v sedu rozkročmo na lavičce
- sed rozkročmo – přitahování těla k lavičce (nohy napjaté)
- vzpor dřepmo u lavičky (držíme se rukama), vzpor stojmo, střídání
- lezení po lavičce ve vzporu dřepmo s uchopením lavičky ze stran
- chůze po kladince lavičky s plněním drobných úkolů

b) šplh na tyči

- šplh s přírazem do přiměřené výšky podle individuálních předpokladů žáků
- další náradí lze používat přiměřeně věku podle podmínek školy (švédská bedna, žebřina, trampolína). Dbáme na zásady bezpečnosti.

Sportovní hry:

přípravné cviky:

- přihrávky obouruč na místě (ve dvojicích, ve skupinách)
- vrchní přihrávka jednoruč na místě i při chůzi
- chytání obouruč na místě
- běh nebo chůze s házením míčem o zem
- míčové hry

Turistika a pobyt v přírodě:

- chůze v terénu, překonávání překážek
- táboření, ochrana přírody, organizace činností ve skupině žáků, vzájemná spolupráce
- chování se v dopravních prostředcích
- chůze k cíli vzdálenému cca 2km
- pozorování přírody, odhady vzdáleností (mezipředmětové vztahy)

Plavání, lyžování, sáňkování: podle podmínek školy

Zdravotní výchova v 1. – 3. ročníku

Do celého prvního období výuky tělesné výchovy je zařazována zdravotní výchova, důležité je:

- dbát na osobní čistotu těla, prádla, oděvu, cvičebního úboru
- dodržovat čistotu a pořádek v prostředí tělocvičny
- otužovat vzduchem a vodou (ranní mytí studenou vodou)

- seznamovat žáky s vhodnou životosprávou
- do programu dne zařazovat pohybové aktivity (tělovýchovné chvilky)
- upozorňovat žáky na vliv dostatečného množství pohybu pro jejich zdravý vývoj (mimoškolní Tv)
- předcházet úrazům tím, že dbáme, aby žáci dodržovali pokyny týkající se jejich bezpečnosti a ochrany zdraví
- vést žáky, aby si uvědomovali, že při mimoškolních pohybových aktivitách musí dbát na svou bezpečnost, uvažovat o svém chování a dodržovat pokyny dospělých, aby vyrostli v zdravé lidi
- vést žáky k tomu, aby uměli zavolat pomoc v případě, že se vyskytnou u úrazu

Úkoly zdravotní výchovy se neplní jenom v rámci tělesné výchovy, ale uplatňujeme je i v ostatních vyučovacích předmětech.

D) Očekávané výstupy na konci 1. období:

Tělesná výchova

Žák:

- spojuje pravidelnou každodenní pohybovou činnost se zdravím a využívá nabízené příležitosti
- zvládá v souladu s individuálními předpoklady jednoduché pohybové činnosti jednotlivce nebo činnosti prováděné ve skupině; usiluje o jejich zlepšení
- spolupracuje při jednoduchých týmových pohybových činnostech a soutěžích
- uplatňuje hlavní zásady hygieny a bezpečnosti při pohybových činnostech ve známých prostorech školy
- reaguje na základní pokyny a povely k osvojované činnosti a její organizaci

Zdravotní tělesná výchova

Žák:

- uplatňuje správné způsoby držení těla v různých polohách a pracovních činnostech; zaujímá správné základní cvičební polohy
- zvládá jednoduchá speciální cvičení související s vlastním oslabením

VZDĚLÁVACÍ OBLAST: ČLOVĚK A SVĚT PRÁCE

Vzdělávací oblast je v 1. - 3. ročníku realizována prostřednictvím vyučovacího předmětu:

Práce, finance

A) Výchovně vzdělávací cíle:

- rozvíjet jemnou motoriku žáků a jejich manuální zručnost
- vytvářet při praktických činnostech s různými materiály základní pracovní dovednosti a návyky
- prostřednictvím pracovní praktické činnosti žáků napomáhat rozvoji jejich rozumové činnosti, rozšíření jejich obzoru
- vést žáky k dovednosti rozlišovat materiály, uvažovat o různých možnostech opracovávání materiálů a všimnout si jejich vlastností
- umět rozlišovat jednoduché pracovní nástroje, poznat k čemu slouží, naučit se s nimi bezpečně zacházet a volit pro určitou pracovní činnost pracovní nástroj podle jeho vhodnosti
- postupně vytvářet pozitivní vztah žáků k práci
- prostřednictvím praktické činnosti s různým materiálem a nástroji pomáhat zpřesňovat představy dětí o věcech a jevech okolního světa
- učit žáky, aby při práci uvažovali, aby věděli, co chtějí dělat a připravili si všechno, co budou k práci potřebovat, učit žáky individuálně zodpovídat za kvalitu své práce
- získávat aktivní vztah k ochraně životního prostředí a utvářet počáteční vědomí o individuálních možnostech každého člověka při řešení ekologických problémů
- dát prostor žakovským nápadům pro praktické práce a tvůrčí činnosti

B) Charakteristika předmětu:

Při praktických činnostech není v tomto období vhodné dělit děti na děvčata a chlapce. Vhodné je práci individualizovat nebo pracovat ve skupinách a přitom dbát důsledně na bezpečnost žáků. Praktické činnosti v 1. období základního vzdělávání jsou vyučovacím předmětem s úzkými vazbami na ostatní předměty. Výuka komplexním způsobem přispívá k rozvoji žáků. Rozvíjí jejich motorické schopnosti, manuální dovednosti a pracovní návyky. Žáci se učí spolupracovat, organizovat svou práci i práci spolužáků, pracovat v týmu. Žák se učí základům technologické kázně, bezpečnosti práce, organizaci práce a prostředí.

Při výuce jsou upřesňovány představy žáků o věcech a jevech, o kterých hovoří při vyučování českému jazyku, matematice a prvouce. Učí se poznatky o nich prakticky využívat. Obohacuje se řeč dětí a začínají se vytvářet základy technického myšlení.

V průběhu praktických činností v 1. – 3. ročníku jsou uváděny jen základní informace o materiálech, pomůckách a nářadí.

Při práci s drobným materiálem učíme žáky stříhat, ohýbat, spojovat, výtvarně ztvárňovat - dávat výrobkům pěkný vzhled. To podporuje dětskou představivost obrazotvornost a vytváří smysl pro estetické citění.

Při práci s papírem učíme žáky poznávat vlastnosti a druhy papíru, naučíme je správně držet nůžky, stříhat celou délkou ostří nůžek i části ostří. Učíme je poznávat z čeho nůžky jsou a jaké mají vlastnosti a jak se s nimi bezpečně zachází.

Při modelování žáci poznávají vlastnosti modelovací hmoty, vytvářejí z ní jednoduché předměty, zvířata i postavy a to většinou podle jejich vlastních představ. Modelování lze

vhodně využívat při skupinové práci na určité téma, často ve spojení s ostatními vyučovacími předměty. Žáci se pak musí mezi sebou dohodnout na společném řešení a práci si mezi sebou rozdělit. Uplatňuje se zde spolupráce a komunikace.

Nezanedbatelný je přínos vyučovacího předmětu pro uplatňování výchovy žáků ke zdraví a jejich bezpečnosti. Charakter předmětu umožňuje nenásilné zařazování výchovy k ochraně přírody a vytváření základů pro ekologické cítění žáků.

Při praktických činnostech se žáci učí:

- organizovat své pracovní prostředí a vlastní činnosti – rozdávat, uspořádat své pracovní místo, sbírat, ukládat, udržovat své náčiní i místo v pořádku
- pracovní kázní – být pozorný a opatrný, vědět co dělat, aby byla určitá pracovní činnost dostatečně bezpečná pro žáka samotného i pro spolužáky, dodržovat též hygienická pravidla, dbát na správné držení těla při činnostech a správné uchopení pracovního náčiní, při jeho správném výběru
- uvědomovat si význam vlastní činnosti a práce
- umět o své činnosti povědět druhým

Dbáme na to, aby byly praktické činnosti spojovány s rozvojem poznání a řeči.

Vyučovací předmět praktické činnosti by měl být v průběhu celého 1. vzdělávacího období volně mezipředmětově využíván. Žáci si při něm mohou připravit všechny drobné pomůcky které potřebují k výuce v rámci dalších vyučovacích předmětů.

V tematických celcích převládá široké spektrum praktických činností kterými se mohou žáci v průběhu vyučování zabývat. Je zcela na vyučujícím učiteli a jeho pedagogických záměrech, jak tematické celky do výuky zařadí, zda se bude k některým okruhům v průběhu roku vracet, jak na ně bude v následujícím ročníku navazovat.

Při realizaci praktických činností v jednotlivých ročnících je třeba uvažovat o míře integrace praktických činností s obsahem dalších vyučovacích předmětů, např. prvoukou, výtvarnou výchovou, matematikou, českým jazykem.

Praktické činnosti jsou v 1. období základního vzdělávání základem všech tematických celků. V jejich průběhu jsou uváděny jen základní informace o materiálech, pomůckách a nářadí a to jako nezbytné poznatky s ohledem na jejich použití. Žák také u každé práce dostává poučení o bezpečnosti při zacházení s nářadím a ochraně zdraví při určité pracovní činnosti.

C) Obsah učiva v jednotlivých ročnících:

1. ročník:

Náplň výuky pracovními činnostmi je dána činnostmi s papírem, modelovací hmotou, se stavebnicemi, s různým drobným materiálem, výrobou drobných předmětů a pomůcek pro výuku, péčí o květiny ve třídě a činnosti, které vyplývají z mezipředmětových vztahů.

Práce s papírem:

- základní vlastnosti papíru a lepidla
- držení nůžek, z čeho nůžky jsou a které nůžky jsou pro děti bezpečné
- různé techniky: překládání, rýhování, utržení pruhu papíru, vytrhávání, skládání, vystřihování, nalepování
- skládání z papíru - varhánky, obálka na pomůcky, šipka, čepice, kelímek, loďka aj.
- vystřihovánky z časopisu, předtištěné např. oblékání panenek, připravené vystřihovánky staršími žáky, vystřihování tvarů pro činnosti v M (přípravná početní cvičení)

- pomůcky pro výuku M, Čj, prvouky - kartičky, kapsáře, geometrické tvary
- stříhání a slepování - ozdoby, květy, kombinované techniky ve spojení s Vv
- nalepování vystřižených tvarů - vytváření obrázků k vyprávěnému nebo čtenému příběhu
- společné práce k některému projektu, např. pohádce

Modelování:

- seznámení se s vlastnostmi plastelíny, moduritu; pomůcky: podložka, nůž
- zacházení s uvedenými modelovacími materiály, jak s nimi pracujeme, co k tomu potřebujeme; technika práce: válení v dlaních, v prstech, na podložce, roztlačování v dlaních a na podložce, přidávání a ubírání hmoty, vytahování, modelování
- příklady výrobků: předměty jednoduchých tvarů, o kterých se učíme v M, Čj a prvouce, figurky zvířat a lidí podle čtených nebo vyprávěných příběhů, též podle fantazie žáků, motivace k modelování, dárky pro své blízké

Práce s drobným materiálem:

Praktické činnosti by měly být v 1. ročníku průběžně spojovány s ostatními vyučovacími předměty. Měly by učivo ostatních předmětů ztvárňovat, pomáhat k pochopení probíraných pojmů.

V pracovních činnostech si mohou děti připravit celou řadu dobrých pomůcek pro činnostní výuku ostatních předmětů. Práce s pomůckou, kterou si žák vyrobí sám, ho motivuje a uspokojuje. Při výrobě dalších věcí je třeba vždy pamatovat na jejich použitelnost. Výroba předmětů a ozdob určených k darování má význam při vytváření vzájemných mezilidských vztahů i při vytváření dobrého vztahu k práci – upotřebitelnost výrobku, udělení radosti druhým.

Výrobu drobných předmětů pro výuku v jiných předmětech a jejich údržbu nebo obnovu lze běžně zařazovat do praktických cvičení. Použijí-li žáci na uskladnění pomůcek různé krabice, zásuvky nebo košíčky, mohou si je při praktických cvičeních uspořádat, doplnit to, co jim chybí. Žáky vedeme k pečlivé údržbě jejich pomůcek. To, že je má v pořádku, mu při jejich použití velmi pomůže. Pochopí význam uspořádání věcí a udržuje v pořádku i nářadí potřebné pro praktické činnosti.

Dle uvážení učitele je možné do pracovních činností zařadit výrobu různých drobných předmětů a dárek např. z přírodního materiálu jako jsou žaludy, kaštiny, šišky aj.:

- zpracovávat můžeme přírodniny: šípky, jeřabiny, kousky slámy, žaludy, kaštiny, listy, koření, semena
- dalším materiálem mohou být: špejle, dřívka od nanuků, krabičky, korkové zátky
- při zpracování použijeme: nůžky, nůž, jehlu, bavlnku
- techniky práce: propichování, navlékání, spojování, svazování
- příklady výrobků: korále, figurky, zvířata, ozdoby,...

Žáci se učí být při pracovních činnostech ukázněni, dbát na bezpečnost, soustředit se na práci, zbytečně mezi sebou nehovořit. Při činnostech se však učí navzájem si povědět, co dělají, s čím pracují, jak určitou činnost provádějí. Tak se praktické činnosti spojují s rozvojem poznání i řeči.

Pracovní činnosti se stavebnicemi:

Stavby podle předlohy z kostek, stavby podle fantazie žáků (práce individuální i skupinová), sestavování obrázků podle předlohy - obracení kostek, sestavování modelů věcí - montáže podle předloh, vystavování prací, později demontáže.

Péče o květiny:

Do vyučovacího předmětu praktické činnosti 1. ročníku je vhodné zařadit péči o květiny. Tyto činnosti bezprostředně souvisí s prvoukou. V péči o květiny se mohou žáci střídat. Také mohou pěstovat a sledovat zasazená semena (např. hrách, fazole).

2. a 3. ročník:

Práce s papírem a kartonem:

- vlastnosti papíru, kartonu, lepidla (tloušťka, barva, tvrdost, savost)
- pojmenovávání druhů papíru: balicí, novinový, kancelářský, kreslicí
- zacházení s předměty: nůžky, nože, lepidla, kolíčky
- technika práce: překládání, ořezávání, přestřížení, vytrhávání, skládání, slepování, nalepování papíru na karton, odměřování

Příklady výrobků:

- vytrhávané ubrousky a ozdoba různých věcí, např. květináče
- jednoduché předměty a pomůcky do vyučování, např. metr z papírových proužků, geometrické tvary aj.
- podložky z propletených proužků, záložky do knih aj.
- výrobky vzniklé skládáním papíru, loďky, parník, čepice aj.
- ozdoby na vánoční stromeček, např. řetězy, košíčky, srdíčka
- věci k obchodování nakreslené, vystřížené, nalepené na karton, obkreslené podle šablony
- výroba notýsků, sešití papíru, ozdoba štítkem

Práce s modelovací hmotou:

- modelovací hlína, plastelína, modurit, těsto
- hnětení, válení, ubírání, spojování, vaření, sušení
- tvárnost, tvrdost
- zásady bezpečného zacházení s ostrými předměty

Příklady výrobků: věci, o kterých se učíme v prvouce (ovoce, zelenina, ptáci, zvířata), v matematice (geometrická tělesa, geometrické tvary), ve čtení (zobrazování dějů z četby nebo z vyprávění)

Práce s drobným materiálem:

- provázky, sláma, přírodniny (semínka, listy, šišky, plody, větvičky aj.), špejle, drátky, korek, krabičky, papír, karton
- nůžky, nůž, tupá jehla, bavlnka, lepidlo, zavírací špendlíky, aj.
- propichování, spojování, ohýbání, stříhání, nalepování, slepování, lisování, skládání do tvarů

- seznamování se s nástroji a pomůckami, s účelem jejich použití
- zásady bezpečného zacházení s ostrými předměty

Příklady výrobků: ozdoby, zobrazování nějakého pracovního prostředí (skupinová práce), zdobení různých předmětů, lakování, práce s drátkem a lepidlem

Práce montážní a demontážní:

- různé druhy stavebnic – seznámení se s návodem pro práci s nimi a předlohami pro stavby a konstrukce, možnosti užití stavebnice mohou předvést žáci, kteří si určitou stavebnici do školy donesli
- vytváření plošných a prostorových kompozic ze stavebnicových prvků a volného materiálu podle předloh i podle fantazie žáků
- stavebnice se spojovacími prvky a díly - konstrukční činnosti
- sestavování jednoduchých pohyblivých modelů podle předlohy i podle představy žáků
 - montáž a demontáž, urovnávání dílů stavebnice k dalšímu použití
- osvojování si správných pracovních dovedností a návyků při organizaci, rozmyšlení si své vlastní činnosti, zachovávání bezpečnosti a hygieny při činnostech

Práce s textilem:

- textilie bavlněné, lněné, vlněné, hedvábné, z umělých vláken - jejich rozlišování, nitě, bavlnky, šňůrky, stužky, poutka, knoflíky
- nůžky, jehly, špendlíky
- šití - navlékání přiměřeně dlouhé nitě, uzlík, přední a zadní steh, prošívání, stříhání, sešívání předním a zadním stehem
- sešití kousku látek k sobě - jednoduchý výrobek, oprava oděvu – přišití knoflíku nebo poutka aj.
- dodržování pravidel bezpečnosti a hygieny práce
- zásady bezpečného zacházení s ostrými předměty

Lidové zvyky, tradice a řemesla:

- lidové zvyky a tradice, lidová řemesla: poznávání na základě přímých ukázek nebo videa, návštěvy regionálních muzeí apod.
- ukázky: drhání, batikování, modrotisk, výroba vizovického pečiva, ozdoba kraslic, práce se slámou, vyřezávání apod.

Příklady výrobků: jednoduchá ozdoba, šperk, svícen, vánoční ozdoba, kraslice, vizovické pečivo, ubrousek zdobený batikou apod.

Stolování:

- příprava talířů a příborů ke svátečnímu obědu
- chování se u stolu
- příprava jednoduchého studeného pokrmu

Práce na školní zahradě, pěstitelské práce v učebně (podle podmínek školy):

- na podzim a v zimě: ošetřování pokojových rostlin
- na jaře v učebně: pěstování cibulovin v květináči – květina pro maminku (předpěstování v papírových květináčích nebo v kelímcích), přesazování do květináče, který si žáci ozdobili
- pozorování klíčení semen fazole nebo hrachu, nakličování, přesazování, jakmile začne rostlina růst. Semena řechy (klíčení na vlhké vatě), klíčení obilí a jeho růst (zeleně na velikonoční svátky)
- na jaře na zahradě: dělání řádků podle šňůry, setí zeleniny, dělání důlků pro sazenice, sázení květin na záhon, péče o rostliny – kypření půdy, pletí, zalévání
- první jednoduché společné záznamy o postupu práce a o časovém pozorování růstu a vývoje rostliny

Praktické dovednosti:

Na konci 1. období žák:

- rozlišuje běžně užívané druhy papíru, dovede papír přeložit, vyrobí skládáním jednoduchý výrobek, odtrhnout naznačenou část, přestříhnout, vystříhnout nakreslený tvar, čistě slepit (použit vhodné lepidlo), nalepit vystřižené tvary
- dovede z drobného materiálu vyrobí jednoduchý praktický výrobek, k práci volí vhodné nástroje a bezpečně s nimi zachází
- rozlišuje běžné pracovní nástroje (nůžky, nůž, jehla, kleště, šroubovák, kladívko) a bezpečně s nimi zachází
- dovede pracovat s některou ze stavebnic a vytvořit několik výrobků podle předlohy i podle své představy
- při práci s modelovací hmotou dokáže vytvořit několik výrobků a dovede o nich hovořit; získal základní hygienické návyky při práci s těmito materiály
- dokáže navléknout nit, zkusí přišít knoflík, dovede sešít dva kusy látky k sobě
- při praktických činnostech si dovede věci urovnat, udržuje pořádek na svém místě, stará se o své pomůcky, má je připravené na vyučování

D) Očekávané výstupy na konci 1. období:

Práce s drobným materiálem

Žák:

- vytváří jednoduchými postupy různé předměty z tradičních i netradičních materiálů
- pracuje podle slovního návodu a předlohy

Konstrukční činnosti

Žák:

- zvládá elementární dovednosti a činnosti při práci se stavebnicemi

Pěstitelské práce

Žák:

- provádí pozorování přírody, zaznamená a zhodnotí výsledky pozorování
- pečuje o nenáročné rostliny

Příprava pokrmů

Žák:

- připraví tabuli pro jednoduché stolování
- chová se vhodně při stolování

Práce a finance

Žák:

- používá peníze v běžných situacích
- odhaduje a zkontroluje cenu nákupu a vrácené peníze

Vzdělávací oblast: Náboženská výchova

Vzdělávací oblast je v 1. – 3. ročníku realizována prostřednictvím vyučovacího předmětu

Náboženství

A) Výchovně vzdělávací cíle:

- pracovat na základních rysech a křesťanských hodnotách
- motivovat žáky k zájmu o víře
- seznámit se s Biblií, jako knihou, ve které Bůh mluví s lidmi
- poznávat základní biblické postavy Starého zákona a dávat je do souvislosti jako předpoklad, aby pochopili zjevení Nového zákona
- vyjadřovat úžas nad krásou díla stvoření, pozitivně vnímat jedinečnost tvorů i jednotu celku stvoření.
- nalézat člověka jako vrchol stvoření; přijímat přírodu jako dar Boha člověku.
- chápat jedinečnost člověka a obraz Boha, který zná a oslovuje každého jménem, všechny tvory miluje a chrání
- vnímat křesťanský postoj chvály a díky Stvořiteli za přírodu a lidské společenství
- zakoušet pocit lásky a důvěry ve společenstvích s pozitivními vztahy (zejména v rodině)
- identifikovat zlo mezi lidmi a ve světě. Rozumět potřebě „záchrany světa“. Rozlišit následky dobrého a zlého počínání na starozákonních příbězích, které převypráví
- seznámit se základními událostmi Ježíšova života, Panny Marie a svatých.
- chápat biblické a evangelní poselství jako pramen křesťanské víry.
- pochopit význam mše sv.
- orientovat se v kostele a v liturgickém prostoru.
- seznámit se se smyslem nejvýznamnějších slavností a svátků liturgického roku s odkazem na odpovídající biblickou událost.
- chápat potřebu křesťana smířit se nejen s lidmi, ale i s Bohem.
- sumarizovat pravidla křesťanské morálky v přikázáních Dekalogu; vysvětlovat přikázání, která viditelně nevycházejí z přirozeného mravního zákona.
- rozlišovat modlitbu chvály, prosby a díky.
- znát nazpaměť texty základních modliteb

V náboženství se věnujeme:

- poznávání biblických osobností Starého zákona – jejich osobnosti zařazujeme je do biblického kontextu
- poznávání Ježíše, Panny Marie a svatých
- výchově smyslového vnímání historických náboženských událostí
- základům náboženského vyjadřování
- procvičování pozornosti, paměti, představivosti, obrazotvornosti,...
- radostnému děkování za život. Chválíme za stvoření a za všechny dary, které od Boha dostaneme. Oslavě událostí liturgického roku
- solidaritě s potřebnými lidmi

- mravní výchově (vytváření správných návyků a vztahů k lidem, k sobě a k Bohu)

B) Charakteristika předmětu:

Předmět náboženství nepředstavuje jedinou katolické náboženské výchovy na škole. ZŠ sv. Augustina jako církevní škola klade „... *Krista jako základ [svého] výchovného projektu...*“ (KŠ 34) a učení mimořádného vědce a teologa sv. Augustina jako pomocníka a vzor na cestě života. Proto určitý náboženský rozměr obsahují veškeré vyučovací předměty, jakož i aktivity mimo rozvrhovanou výuku. Křesťanskou výchovu umožňuje zejména přístup učitelů a jimi vytvářená pedagogická atmosféra. Předmět náboženství přítomný náboženský rozměr výchovy ve škole zřetelněji artikuluje a integrálně doplňuje. (Srov. KŠ 50). Vyučovací předmět především „...*usiluje o zdůraznění rozumového aspektu, který rozlišuje a motivuje křesťanskou volbu věřícího a ještě dříve náboženskou zkušenost člověka [žáka]...*“ (NRVKŠ 69; srovnej S čl. I. odst. 3) – dominuje zde vzdělávací (nauková) složka. Předmět si neklade za cíl evangelizaci a katechezi pokřtěných žáků, ani přípravu k přijetí svátostí (srov. NRVKŠ 68). Předmět a učitel respektuje odlišnou konfesi nebo bezkonfesnost žáka, škola však dbá na vytváření vzdělanostních předpokladů pro katechetickou formaci katolicky věřících žáků. Výchovná složka předmětu se realizuje tím, že žáky vede k nalézání obecně lidských existenciálních otázek a spirituálního rozměru životní zkušenosti. Především však předmět slouží výuce základů katolického učení a způsobu nazírání světa –i když bez nároku na osobní přijetí této výzvy. Předmět klade důraz na „... *budování pozitivních a otevřených vztahů, na toleranci k lidem jiných náboženských vyznání a na rozvíjení ekumenických postojů...*“ (O str. 5).

Předmět se realizuje v souladu s § 15 zák. 561/2004 Sb. – Školský zákon v platném znění a podle „Směrnice o školním vyučování náboženství arcibiskupa pražského. Předmět se vyučuje důsledně **v souladu s magisteriem Katolické církve obsaženém zejména v jejím Katechismu**. Předmět plně pokrývá vzdělávací obsah oboru „Římskokatolické náboženství“ (dodatek k Rámcovému vzdělávacímu programu základního vzdělávání).

C) Obsah učiva v jednotlivých ročnících:

1. ročník

- Bible: kniha od Boha pro nás
- Na počátku bylo slovo. Stvoření.
- Sv. Ludmila a Sv. Václav
- Adam a Eva. První hřích: neposlušnost
- Kain a Ábel: závist
- Noe a jeho rodina. Potopa. Duha
- Svátek Všech svatých a dušičky
- Babylonská věž
- Sv. Augustin
- Abrahám a Sára. Co Bůh slíbil Abrahamovi?
- Advent
- Víra Abrahama „obětování“ Izáka
- *Vánoce*
- Tři králové
- *Křest Ježíše*

- Ezau a Jákob. „Podvod“ Jákoba
- *Popeleční středa*
- *Postní doba*
- Děti Jákoba
- Josef Egyptský. Vyklad snů: 14 krav.
- *Velikonoce*
- Mojžiš
- Panna Maria
- 10 egyptských ran
- Útěk z Egypta
- Cesta na poušti
- Desatero

2. ročník

- Zvědové v Jerichu
- Sv. Ludmila a sv. Václav
- Smrt Mojžíše
- Dobyť Jericha.
- Jozue
- Zpět v zaslíbené zemi
- Svátek Všech svatých a dušičky
- Gedeon
- Sv. Augustin
- Samson
- Advent
- Noemi a Rút
- *Vánoce*
- *Tři králové*
- *Křest Ježíše*
- Samuel
- David a Goliáš
- Král David
- *Popeleční středa*
- *Postní doba*
- Král Šalamoun. Šalamounův chrám
- *Velikonoce*
- *Panna Maria*
- Prorok Eliáš
- Daniel

3. ročník

- Prorok Eliša
- Námam ze Sýrie
- Ve vyhnanství

- Sv. Ludmila a sv. Václav
- Nehemiáš
- Jonáš
- Misie na světě
- Svátek Všech svatých a dušičky
- Sv. Augustin
- *Advent*
- *Vánoce*
- *Tři králové*
- Job
- Královna Ester
- *Postní doba*
- *Velikonoce*
- Projekty: proroci, ženy v SZ, králové

A) Očekávané výstupy - 1. Období

Řečové dovednosti

Žák:

- Orientuje se v základním obsahu křesťanské víry
- Zná základní biblické obrazy Boha a rozumí jim na základě intuitivního přístupu k symbolům
- Je pozorný vůči morálním konfliktům v rozsahu svých dětských zkušeností a umí v nich uplatnit princip křesťanského zlatého pravidla
- Na základě vybraných momentů života Ježíše Krista dokáže vysvětlit základy křesťanského poselství.
- Orientuje se v základním obsahu křesťanské víry.
- Orientuje se ve střídání všedních dnů a křesťanských svátků a rozlišuje jejich rozdílnou náplň a funkci.
- Je pozorný vůči morálním konfliktům v rozsahu svých dětských zkušeností a umí v nich uplatnit princip křesťanského zlatého pravidla.
- Na základě zkušeností umí popsat křesťanství jako skutečnost prožívanou v církvi

Seznam zkratk citovaných církevních dokumentů:

KŠ *Katolická škola.* Praha : ČBK, 1994.

NRVKŠ *Náboženský rozměr výchovy v katolické škole.* Praha : ČBK, 1994.

O *Osnovy k výuce náboženské výchovy Římskokatolické církve v 1. – 9. ročníku základní školy.* Praha : ČBK, 2004.

S *Směrnice o školním vyučování náboženství – koncept pražského arcibiskupa*